

Bruselj, 30.11.2022
COM(2022) 675 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Globalna zdravstvena strategija EU

Boljše zdravje za vse v spreminjajočem se svetu

1. Uvod

Izkušnje zadnjih let, zlasti iz pandemije COVID-19, so kot še nikoli doslej pokazale, da **zdravje nima meja**: je globalno skupno dobro. Dobro počutje in življenje državljanov, blaginja in stabilnost družb in gospodarstev ter trajnostni razvoj na splošno so odvisni od obravnavanja zdravja s tega vidika. Globalno zdravje je eden od temeljnih stebrov zunanje politike EU, geopolitično kritičen sektor in osrednji del odprte strateške avtonomije EU.

Zdravstveni izzivi se od zadnjega sporočila EU iz leta 2010 o vlogi EU na področju globalnega zdravja¹ hitro razvijajo v prav tako hitro spreminjajočem se **geopolitičnem** okolju. Na globalno zdravje bolj kot kadar koli doslej vpliva trojna planetarna kriza, ki jo sestavljajo podnebne spremembe, biotska raznovrstnost in onesnaževanje in še posebej močno obremenjuje najranljivejše države in ljudi. Hkrati so se pojavile nove priložnosti, povezane s področji, kot so **raziskave** ali **digitalizacija**. Da bi zagotovili novo, skladno, učinkovito in usmerjeno politiko po vsem svetu, je potrebna trdna **globalna zdravstvena strategija** (v nadaljnjem besedilu: strategija).

Ker je svetovno prebivalstvo pravkar preseglo 8 milijard in se pričakovana življenjska doba po vsem svetu podaljšuje, bi morali zdravju in dobremu počutju za vse dati prednost v celotnem življenjskem obdobju.

Ta strategija predstavlja zunanjo razsežnost **evropske zdravstvene unije**, ki varuje dobrobit Evropejcev in odpornost njihovih zdravstvenih sistemov, ter je ključni element strategije **Global Gateway**², s katero se na podlagi skupne odgovornosti s partnerskimi državami vzpostavljajo partnerstva enakih.

Iz vodilne vloge EU v boju proti pandemiji COVID-19 je razvidno, da lahko EU s pristopom Ekipe Evropa³ pomembno prispeva k doseganju globalnih ciljev (glej okvir A). Glavno sporočilo te strategije je, da namerava EU **ponovno potrditi svojo odgovornost** in **okrepiti svojo vodilno vlogo** za zagotovitev najvišjih dosegljivih zdravstvenih standardov, ki temeljijo na **temeljnih vrednotah**, kot sta solidarnost in pravičnost, ter **spoštovanju človekovih pravic**.

Izzivi so veliki. Na področju globalnega zdravja obstaja **obsežna nedokončana agenda**, saj se je v številnih državah doseganje napredka pri doseganju – med drugim – univerzalnih zdravstvenih konkretnih ciljev iz **agende za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenih ciljev** (cilji trajnostnega razvoja)⁴ obrnilo v nasprotno smer: države so skupaj dosegle le četrtno tistega, kar je potrebno za doseg ciljev trajnostnega razvoja na področju zdravja do leta 2030. Glavne nalezljive bolezni so veliko breme za številne države, visoka umrljivost dojenčkov in mater ter slaba prehranjenost pa sta skrb vzbujajoči za druge. Hkrati je treba hitro in celovito obravnavati globalno zdravstveno varnost, da bi bolje preprečevali pandemije in bili odpornejši nanje. Kakovostna pripravljenost na tveganja v zdravstvenem sektorju bo imela precejšnje pozitivne učinke na odpornost drugih ključnih sektorjev.

¹ COM(2010) 128 final z dne 31. marca 2010.

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_sl

³ „Pristop Ekipe Evropa“ pomeni ukrepanje institucij EU in nekaterih ali vseh držav članic v skladu z njihovimi pristojnostmi.

⁴ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Okvir A: Odziv EU na COVID-19: vodenje s pristopom Ekipe Evropa

EU je imela odločilno vlogo pri globalnem odzivu na pandemijo COVID-19, pri čemer je z ukrepanjem s pristopom **Ekipe Evropa** zagotavljala solidarnost in učinkovito podporo, da bi pomagala pri izvajanju globalne kampanje cepljenja in ponovno potrdila zavezanost EU multilateralizmu.

Vodenje: EU je bila gonilna sila pri sprejetju Rimske deklaracije skupine G20⁵ – mednarodno dogovorjenih načel za ukrepanje za boj proti pandemijam, pripravo nanje, njihovo preprečevanje in odzivanje nanje. Skupaj z drugimi ključnimi globalnimi deležniki je imela vodilno vlogo pri organizaciji prve donatorske konference o globalnem odzivu na COVID-19 in vzpostavitvi pospeševalnika dostopa do orodij za boj proti COVID-19 (pospeševalnik ACT), ključnega orodja, ki podpira razvoj in pravično razdelitev testov, zdravljenj in cepiv državam z nižjimi dohodki. EU je skupaj s svojimi državami članicami prispevala več kot 7 milijard EUR za pospeševalnik ACT, vključno z njegovim stebrom za cepiva (instrument COVAX).

Sodelovanje: EU krepi svoje sodelovanje, na primer z vzpostavitvijo pionirske rešitve digitalnega COVID potrdila EU: do oktobra 2022 je bilo s portalom za digitalna COVID potrdila EU povezanih 49 držav zunaj EU, vključno s sedmimi z afriške celine, kar pomeni, da je to največji medsebojno povezan sistem digitalnih COVID potrdil na svetu. Na podlagi solidarnosti EU je bilo v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite vzpostavljenih več ekip za nujno medicinsko pomoč, tretjim državam pa sta bila zagotovljena medicinska oprema in sanitetni material⁶. EU, ki je ključna ustanovna članica instrumenta COVAX, je okrepila svoja prizadevanja za sodelovanje na področju terapevtikov in diagnostike prek pospeševalnika ACT, mednarodnih organizacij in raziskovalnih ustanov.

Viri: EU je združila svoje vire, da bi čim bolj povečala njihov učinek na odziv na pandemijo COVID-19. EU, njene države članice in evropske finančne institucije so kot Ekipa Evropa od izbruha pandemije COVID-19 do zdaj namenile 53,7 milijarde EUR za podporo 140 državam, kar zajema nujno odzivanje na humanitarne potrebe, krepitev zdravstvenih, vodnih in sanitarnih sistemov ter blažitev socialnih in gospodarskih posledic pandemije. Način dela Ekipe Evropa se je izkazal za učinkovitega in dragocenega, zato se je razširil tudi na druge globalne prednostne naloge. EU je okrepila raziskave, zlasti razvoj cepiv in zdravil, ter ustvarila spodbudno okolje za proizvodnjo in distribucijo štirih milijard odmerkov cepiva proti COVID-19 v EU in po svetu, podprla pa je tudi dodatno uvajanje cepiv⁷. Evropska komisija in države članice EU so poleg tega hitro vzpostavile novo evropsko rezervo virov, vključno z zalogami medicinskih izdelkov za odzivanje na izredne zdravstvene razmere⁸.

Da bi prispevali k zagotavljanju boljšega zdravja za vse v spreminjajočem se svetu, je potreben **drugačen pristop**, pri čemer je treba najprej opredeliti, **kaj** je treba storiti. Strategija je zato osredotočena na **tri ključne prednostne naloge**.

Če se vrnemo k osnovam, sta prvi dve temeljni prednostni nalogi naslednji: **vlaganje v dobro počutje vseh ljudi in uresničitev splošnega zdravstvenega varstva z močnejšimi zdravstvenimi sistemi**. Da bi dosegli ta cilja, je treba preusmeriti pozornost, saj so razmere v primerjavi z letom 2010 zelo drugačne:

- Poleg tradicionalnih temeljnih vzrokov zdravstvenih težav, kot sta revščina in socialna neenakost, je treba celostno obravnavati **druge povzročitelje zdravstvenih težav**, kot so podnebne spremembe, degradacija okolja, humanitarne krize ali neustrezna prehranska varnost, ki so jih še poslabšale krize, kot je ruska vojna agresija proti Ukrajini. Zato je bistveno, da se v prizadevanja za agendo za globalno zdravje vključijo številne politike.
- **Vse večje izzive**, kot sta antimikrobična odpornost in duševno zdravje, ali **razvijajoče se izzive**, s katerimi se soočajo zdravstveni sistemi in sistemi oskrbe, vključno z neravnovesjem delovne sile in pomanjkanjem virov, je treba obravnavati prednostno, hkrati pa čim bolj izkoristiti nove

⁵ https://global-health-summit.europa.eu/rome-declaration_sl

⁶ Glej ključna dejstva in podatke na spletnem mestu https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_sl#facts-figures.

⁷ Glej projekt št. 11 v Prilogi 1.

⁸ [EU develops strategic reserves for chemical, biological and radio-nuclear emergencies \(EU razvija strateške rezerve za kemične, biološke, radiološke in jedrske nesreče\) \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/eu-develops-strategic-reserves-for-chemical-biological-and-radio-nuclear-emergencies)

priložnosti za zdravje, ki jih ponujajo močni omogočitveni dejavniki, kot so raziskave in digitalizacija, vključno z uporabo umetne inteligence.

Tretja ključna prednostna naloga je **boj proti sedanjim in prihodnjim grožnjam za zdravje**, v zvezi s katerim je prav tako potrebna nova usmeritev. V okviru te se poziva k večji pravičnosti pri dostopu do cepiv in drugih protiukrepov, k pristopu „eno zdravje“⁹, ki obravnava zapleteno medsebojno povezanost med človeštvom, podnebjem, okoljem in živalmi, k učinkovitejšemu spremljanju bolezni po vsem svetu ter k strožjim mednarodnim pravilom in mehanizmom sodelovanja na področju zdravja.

Ob preusmeritvi pozornosti na to, kaj je treba storiti, je **enako pomembna temeljna sprememba** glede tega, **kako** to storiti. Nastaja nova globalna zdravstvena ureditev, EU pa mora prispevati k njenemu oblikovanju z bolj strateškim in učinkovitejšim sodelovanjem.

EU ima edinstvene možnosti za spodbujanje mednarodnega sodelovanja. Izjemno pomembno je, da se **razširijo partnerstva** z najrazličnejšimi ustreznimi deležniki, ki spodbujajo **zdravstveno suverenost za večjo odpornost in odprto strateško avtonomijo** ob podpori politične zavezanosti partnerjev in njihove odgovornosti. Naši odnosi z mednarodnimi partnerji morajo temeljiti na skupnih prednostnih nalogah v skladu s to strategijo.

Da bi **Komisija in države članice** okrepile vlogo EU kot močnega in učinkovitega akterja, bodo zagotovile sinergijo med nacionalnimi globalnimi zdravstvenimi strategijami in globalnimi zdravstvenimi strategijami EU ter tesneje kot kadar koli doslej sodelovale v okviru **pristopa Ekipe Evropa** z novimi mehanizmi za boljše usklajevanje politik, ukrepov in finančnih prizadevanj za čim večji učinek – z enotnim nastopanjem in skupnim delovanjem.

Globalno upravljanje bo zahtevalo novo usmeritev za ohranitev močnega in odzivnega večstranskega sistema, v središču katerega bo trajnostno financirana, odgovorna in učinkovita Svetovna zdravstvena organizacija (**SZO**). Soglasje bi bilo treba doseči s poglobljenim sodelovanjem v okviru skupin G7, G20 ter z drugimi svetovnimi, regionalnimi in dvostranskimi partnerji. EU bi morala spodbujati bistven proces **odprave obstoječih vrzeli** v svetovnem upravljanju ter se pri tem izogniti podvajanju in zagotoviti skladnost ukrepov. Za to bo potrebno tesno sodelovanje z zasebnim sektorjem, dobrodelnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi deležniki, da se tako podprejo cilji te strategije.

Učinkovito financiranje je še en ključni element strategije. EU in njene države članice skupaj so med največjimi financerji globalnega zdravja tako v smislu globalnih dobrin (financiranje mednarodnih organizacij in pobud za globalno zdravje) kot razvojne in humanitarne pomoči¹⁰. Za uresničitev ambicioznih ciljev te strategije bodo potrebna velika politična zavezanost na svetovni ravni in tudi precejšnja sredstva. Finančni prispevek EU bo sledil **novemu pristopu**, ki bo vključeval inovativno financiranje, skupne naložbe partnerjev in združevanje z drugimi mednarodnimi akterji, pri čemer mora vpliv EU pri oblikovanju agende ustrezati njeni finančni podpori kot zagovornici globalnega zdravja.

⁹ Celotna opredelitev pojma eno zdravje, ki jo je zagotovila skupina strokovnjakov na visoki ravni za pristop „eno zdravje“, je na voljo na spletnem mestu <https://www.who.int/news/item/01-12-2021-tripartite-and-unep-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>.

V okviru posvetovanja o prihodnosti Evrope so državljani predlagali pristop „eno zdravje“: „sprejeti celosten pristop k zdravju, ki se poleg bolezni in njihovega zdravljenja osredotoča na zdravstveno pismenost in preventivo ter spodbuja skupno razumevanje izzivov, s katerimi se soočajo bolne ali invalidne osebe, v skladu s pristopom ‚eno zdravje‘, ki bi ga bilo treba poudarjati kot horizontalno in temeljno načelo, ki zajema vse politike EU“.

¹⁰ Po podatkih Odbora OECD za razvojno pomoč: <https://www.oecd.org/dac/development-assistance-committee/>.

Uspeh bo seveda odvisen od **prispevka naših partnerjev**, vendar bo EU prevzela polno **odgovornost**. To vključuje tudi izboljšanje zdravstvene pripravljenosti in odziva **doma** v okviru evropske zdravstvene unije, saj razvoj na področju zdravja v EU vpliva na partnerje po svetu in obratno. V EU se bosta še naprej razvijala splošno zdravstveno varstvo in močan okvir EU za zdravstveno varnost, in sicer z nadaljnjim izvajanjem ključnih pobud, ki so v teku ali v pripravi. Te vključujejo evropski načrt za boj proti raku¹¹, evropsko strategijo za zdravila¹² in načrtovani evropski zdravstveni podatkovni prostor¹³. Celovitejši boj proti grožnjam za zdravje bo mogoč z izvajanjem nove uredbe o čezmejnih grožnjah za zdravje¹⁴, z okrepljenimi pooblastili Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni ter Evropske agencije za zdravila, z delom novega organa za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere za izboljšanje pripravljenosti in odzivnosti na področju zdravstvenih protiukrepev¹⁵ ter z mrežo „eno zdravje“ za ukrepanje proti vsem grožnjam, ki jih pomenijo patogeni, z integriranim spremljanjem¹⁶. Boljše zagotavljanje zdravstvenega varstva, odprta strateška avtonomija v vrednostnih verigah, povezanih z zdravjem, in odločno ukrepanje na področju antimikrobične odpornosti bodo prav tako trdni temelji za odločno stališče EU v svetu. Še naprej bomo podpirali države članice pri izvajanju zdravstvenih reform ter naložb v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Izvajali bomo evropski zeleni dogovor¹⁷, zlasti akcijski načrt za ničelno onesnaževanje¹⁸ in trajnostno strategijo za kemikalije, da bi se borili proti temeljnemu vzroku zdravstvenih težav v EU. Vse to bo skupaj z novo strategijo ustvarilo neprekinjeno kontinuiteto za varovanje zdravja v EU in po svetu.

Strategija vsebuje program za obdobje do **leta 2030**. V njej so določeni **tri prednostne naloge politike, dvajset vodilnih načel** za oblikovanje globalnega zdravja, konkretne **usmeritve ukrepanja** za izvajanje teh načel ter nov **okvir za spremljanje** za ocenjevanje učinkovitosti ter učinka politik in financiranja EU. Opredeljeno je, kaj bo storila Komisija in kaj naj bi storile države članice, vsaka strogo v okviru svojih pristojnosti in institucionalnih vlog, kot je določeno v Pogodbah¹⁹. Za ponazoritev prihodnjih ukrepov so v Prilogi 1 navedeni nekateri ključni projekti, ki podpirajo to strategijo na svetovni, regionalni in nacionalni ravni.

Strategija temelji na **pomembnem prispevku** Evropskega parlamenta, zaporednih predsedstev Sveta, strategije civilne družbe iz leta 2020 za zdravje v senci²⁰ in drugih ključnih deležnikov, vključno s prispevki, prejetimi med obsežnim javnim posvetovanjem. To strategijo je treba brati skupaj s prvim **poročilom o stanju pripravljenosti na področju zdravja**, ki je bilo objavljeno vzporedno z njo²¹.

2. Prednostne naloge EU v zvezi z globalnim zdravjem

V strategiji je ponovno potrjena zavezanost ciljem trajnostnega razvoja in Evropskemu soglasju o razvoju²² ter zlasti ukrepanju na področjih, ki so temelj zdravja. Za zagotovitev uspeha pri teh prizadevanjih je v njej predlagan nov pristop, ki temelji na ključnih prednostnih nalogah.

¹¹ [Evropski načrt za boj proti raku | Evropska komisija \(europa.eu\)](#). Podpira ga misija EU o raku ([EU Mission: Cancer \(Misija EU: rak | Evropska komisija \(europa.eu\)\)](#)).

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0761&from=EN>

¹³ [Evropski zdravstveni podatkovni prostor](#)

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2022/06/23/provisional-agreement-on-new-eu-law-on-serious-cross-border-threats-to-health/>

¹⁵ Organ za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere

¹⁶ Glej finančni projekt št. 2 v Prilogi 1.

¹⁷ [Evropski zeleni dogovor | Evropska komisija \(europa.eu\)](#)

¹⁸ [Akcijski načrt za ničelno onesnaževanje \(europa.eu\)](#)

¹⁹ Tako bi bilo treba razumeti tudi zadevne sklice na EU v tem dokumentu. Enako velja za uporabo izrazov „mi“ in „naš“.

²⁰ <https://www.ghadvocates.eu/wp-content/uploads/Global-Health-Strategy.pdf>

²¹ https://health.ec.europa.eu/health-emergency-preparedness-and-response-hera/key-documents_sl

²² [Evropsko soglasje o razvoju, dok. 9459/17](#)

Komisija bo zato svoja prizadevanja osredotočila na tri medsebojno povezane prednostne naloge²³ in države članice poziva, naj storijo enako:

- (1) zagotavljanje boljšega zdravja in dobrega počutja ljudi v vseh življenjskih obdobjih;
- (2) krepitev zdravstvenih sistemov in spodbujanje splošnega zdravstvenega varstva ter
- (3) preprečevanje groženj za zdravje, vključno s pandemijami, in boj proti njim z uporabo pristopa „eno zdravje“.

2.1 Zagotavljanje boljšega zdravja in dobrega počutja ljudi v vseh življenjskih obdobjih

EU bo osredotočila svojo skupno moč in sodelovala z državami pri doseganju **ambicioznih ciljev trajnostnega razvoja, povezanih z zdravjem**, na svetovni ravni, zlasti cilja 3 (poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih), cilja 5 (doseči enakost spolov) in cilja 10 (zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi).

V ta namen bo Komisija upoštevala **vodilna načela** in države članice poziva, naj storijo enako:

Vodilno načelo 1. Prednostno odpraviti temeljne vzroke zdravstvenih težav, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti pravicam žensk in deklet ter ranljivim skupinam prebivalstva in prikrajšanim skupinam.

Prizadevanja za boljše zdravje so tradicionalno osredotočena na boj proti specifičnim boleznim in ta boj se mora nadaljevati. Če temeljni vzroki zdravstvenih težav, zaradi katerih so ljudje sploh dovzetni za bolezni, ne bodo odpravljeni, bodo te še naprej pestile velik del prebivalstva, zlasti najranljivejše skupine. Zato bo strategija kot novost **prednostno obravnavala gospodarske, socialne in okoljske temeljne vzroke zdravstvenega stanja in bolezni** – vključno z revščino in diskriminacijo, starostjo, prehrano in zdravimi načini prehranjevanja, socialno zaščito, izobraževanjem, oskrbo, vodo, sanitarno oskrbo in higieno, zdravjem pri delu – ter druga področja, kot so onesnaževanje zdravih ekosistemov ali stik s kemikalijami in odpadki ter grožnje za zanesljivost oskrbe z energijo. Za to bo potreben tudi celovit pristop „zdravje v vseh politikah“ (glej oddelek 3).

Ves čas izvajanja te strategije se bo ohranil pristop, ki temelji na **človekovih pravicah**, pri čemer nihče ne bo zapostavljen. To vključuje tudi poseben poudarek na spolnem in reproduktivnem zdravju in pravicah.

Vodilno načelo 2. Izboljšati pravičen dostop do celotnega nabora osnovnih zdravstvenih storitev, od promocije zdravja do preprečevanja bolezni in cenovno dostopnega kakovostnega zdravljenja, rehabilitacije in paliativne oskrbe ter boja proti nalezljivim in nenalezljivim boleznim.

Odporni programi javnega zdravja so ključni za obvladovanje bolezni, zlasti nalezljivih in zapostavljenih tropskih bolezni, ter za obravnavanje osnovnih tveganj za nenalezljive bolezni. Hkrati so za reševanje vse večjega izziva nenalezljivih bolezni in drugih zdravstvenih težav potrebni okrepljeno preprečevanje, večja sredstva in intenzivnejše raziskave.

Pri razvoju teh dveh vodilnih načel bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- Prednostno obravnavati gospodarske, socialne in okoljske **temeljne vzroke zdravstvenih težav** s pristopom „zdravje v vseh politikah“.
- V celotni strategiji upoštevati **pristop, ki temelji na človekovih pravicah**, pri tem pa posebno pozornost nameniti potrebam in pravicam **žensk, otrok in mladih** v skladu z akcijskim načrtom za

²³ Te prednostne naloge se večinoma ujemajo s programom SZO o ciljih v zvezi z izboljšanjem zdravja treh milijard ljudi: <https://www.who.int/about/what-we-do/thirteenth-general-programme-of-work-2019---2023>.

enakost spolov III²⁴ in akcijskim načrtom za mlade²⁵ ter invalidom v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov²⁶, pa tudi dostopu drugih ranljivih skupin, kot so LGBTIQ osebe²⁷, starejši, migranti, begunci in notranje razseljene osebe do zdravja, tudi v okviru naravnih nesreč ali nesreč, ki jih povzroči človek, in posledic podnebnih sprememb.

- **Še naprej voditi boj proti številnim nalezljivim boleznim, zlasti aidsu, tuberkulozi, malariji, otroški paralizi in ebolavirusni bolezni, pa tudi zapostavljenim tropskim boleznim²⁸.** To vključuje naložbe s partnerskimi državami ter prek zavezništev za raziskave in razvoj ter globalnih zdravstvenih pobud, kot je Globalni sklad za boj proti aidsu, tuberkulozi in malariji²⁹³⁰.
- **Prispevati k preprečevanju in obvladovanju nenalezljivih bolezni**, kar je vse pomembnejše v starajočem se svetu, v katerem bodo starejši od 65 let in starejši od 80 let predstavljali vse večji delež svetovnega prebivalstva. To bomo podpirali prek partnerstva SZO za univerzalno zdravstveno varstvo³¹³² ter uporabljali večsektorske pristope, ki obravnavajo glavne dejavnike tveganja, kot so zloraba snovi, prehrana, telesna nedejavnost in onesnaženost zraka. To velja zlasti za raka.
- **Podpirati razširjeno uporabo cepiv proti boleznim otrok** in vse bolj podpirati zdravje odraslih, vključno z nadaljnjo močno podporo zvezi Gavi³³³⁴, Svetovni zvezi za cepiva in imunizacijo, ki prispeva k povečanju pravične in trajnostne uporabe cepiv.
- **Zagotoviti**, da se razvijajo in uporabljajo **inovativna cepiva, zdravljenja in diagnostika za nove, prevladujoče ali zapostavljene nalezljive in nenalezljive bolezni**, med drugim s financiranjem iz programa Obzorje Evropa ter partnerstva evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja v okviru partnerstva med EU in Afriko v korist globalnega zdravja³⁵ (EDCTP3), za raziskave, gradnjo zmogljivosti in krepitev regulativnega okolja v podsaharski Afriki.
- **Okrepiti podporo za univerzalen dostop do spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic³⁶** s poudarkom na ženskah, dekletih, mladih in invalidih, med drugim z **oblikovanjem pobude Ekiye Evropa o spolnem in reproduktivnem zdravju in pravicah v Afriki** ter podporo partnerstvu Sklada Združenih narodov za prebivalstvo (UNFPA)³⁷. To vključuje obravnavo nasilja na podlagi spola, škodljivih praks, neizpolnjenih potreb po načrtovanju družine, preprečljive umrljivosti mater in neenakosti med spoloma. Delo temelji na zagotavljanju pravičnega dostopa do kakovostnih storitev, izdelkov in informacij, tudi s krepitvijo zdravstvenih sistemov za spodbujanje splošnega zdravstvenega varstva, ter mladim prijaznih storitev.

²⁴ Akcijski načrt EU za enakost spolov (GAP) III: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020JC0017>.

²⁵ Akcijski načrt EU za mlade: https://international-partnerships.ec.europa.eu/document/fe1bcd30-58da-4a37-ab2a-61848789da60_sl.

²⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sl&pubId=8376&furtherPubs=yes>

²⁷ [Strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025 | Evropska komisija \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/strategy/en/strategy-2020-2025)

²⁸ Zapostavljene tropske bolezni so raznolika skupina 20 zdravstvenih stanj, ki prevladujejo predvsem na tropskih območjih, kjer prizadenejo več kot milijardo ljudi, ki živijo večinoma v revnih skupnostih. „Zapostavljene“ so zato, ker v agendi za globalno zdravje skoraj niso obravnavane.

²⁹ Glej projekt št. 7 v Prilogi 1.

³⁰ <https://www.theglobalfund.org/en/>

³¹ <https://extranet.who.int/uhcpartnership/>

³² Glej projekt št. 8 v Prilogi 1.

³³ Glej projekt št. 9 v Prilogi 1.

³⁴ <https://www.gavi.org/>

³⁵ Glej projekt št. 18 v Prilogi 1.

³⁶ Ob upoštevanju Evropskega soglasja o razvoju (2017) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A42017Y0630%2801%29>.

³⁷ Glej projekt št. 6 v Prilogi 1.

- **Podpirati zdravje, prehrano, duševno zdravje in psihosocialno podporo za skupnosti** v kriznih razmerah (naravnih ali tistih, ki jih povzroči človek) in po njih, in sicer na načine, ki omejujejo umrljivost, obolenost, invalidnost in bolezni, povezane s humanitarnimi krizami³⁸.

2.2 Krepitev zdravstvenih sistemov in spodbujanje splošnega zdravstvenega varstva

Osrednja prednostna naloga strategije je vzpostavitev **zdravstvenih sistemov, ki so učinkoviti, odporni in dostopni** v vseh svojih temeljnih vidikih (izvajanje storitev, zdravstveno osebje, zdravstveni informacijski sistemi, dostop do osnovnih zdravil, financiranje in vodenje/upravljanje). S pravičnim spodbujanjem **splošnega zdravstvenega varstva** bodo zagotovljeni zaščita pred finančnimi tveganji, dostop do kakovostnih osnovnih zdravstvenih storitev ter varna, učinkovita, kakovostna in cenovno dostopna osnovna zdravila in cepiva.

V ta namen bo Komisija upoštevala **vodilna načela** in države članice poziva, naj storijo enako:

Vodilno načelo 3. Izboljšati primarno zdravstveno varstvo z vgrajeno zmogljivostjo za obdobje povečanih potreb³⁹ in okrepiti temeljne javnozdravstvene zmogljivosti za izpolnjevanje zahtev iz Mednarodnega zdravstvenega pravilnika⁴⁰.

Pandemija je pokazala, kako pomembna je ustrezna razpoložljiva zdravstvena zmogljivost za oceno in oskrbo izrazito povečanega števila pacientov, ki ogroža ali presega normalno delovanje zdravstvenih sistemov. Prednostno obravnavanje tega področja pri našem delu je nov pristop, ki bo imel pomembno dodano vrednost: je prva prepreka pred širjenjem pandemij in drugih groženj za zdravje. Podpora primarnemu zdravstvenemu varstvu bo pripomogla tudi k obvladovanju nenalezljivih bolezni.

Pri razvoju tega vodilnega načela bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Sodelovati s partnerskimi državami za razširitev dostopa do osnovnega svežnja zdravstvenih storitev**, ki zajema preventivo in oskrbo, s posebnim poudarkom na revnem in marginaliziranem prebivalstvu prek dvostranskih in regionalnih programov⁴¹. Partnerstvo za univerzalno zdravstveno varstvo pod okriljem SZO omogoča ciljno usmerjeno tehnično podporo v 119 državah, s čimer prevzema vodilno vlogo pri usklajevanju nacionalnih prizadevanj za doseganje nacionalnih ciljev, povezanih s ciljem trajnostnega razvoja 3.
- **Spodbujati naložbe v zdravstvene sisteme z izvajanjem ciljno usmerjenih spodbud in povečanjem odgovornosti⁴²**. EU bi morala **izboljšanje zdravstvenih sistemov in javnega zdravja šteti za osrednji vidik mednarodnega sodelovanja** s partnerji, vključno s finančno podporo.

³⁸ [Generalni direktorat za evropsko civilno zaščito in evropske operacije humanitarne pomoči, Health: General Guidelines \(Zdravje: Splošne smernice\), 2014.](#)

³⁹ To se nanaša na zmožnost zdravstvenega sistema, da se pripravi na izrazito povečanje (nenaden obsežen porast) potreb po zdravljenju in se spopade z njim.

⁴⁰ To so mednarodno sprejete značilnosti, ki jih morajo izpolnjevati zdravstveni sistemi za preprečevanje, nadzorovanje in zagotavljanje javnozdravstvenega odziva na mednarodno širjenje bolezni ter zagotavljanje zaščite pred njim. Glej [International Health Regulations \(Mednarodni zdravstveni pravilnik\) \(2005\), tretja izdaja \(who.int\).](#)

⁴¹ Glej projekt št. 20 v Prilogi 1.

⁴² Glej Kickbusch, Ilona idr., <https://urldefense.com/v3/https://globalchallenges.org/wp-content/uploads/2021/12/A-new-understanding-of-global-health-security-UPDATED.pdf>; <https://doi.org/10.1016/j.who.2021.07.001>. Donatorska sredstva in tehnična pomoč bodo vedno imela pomembno vlogo, vendar morajo strukture (na področjih pomoči, financ, politike in geopolitike) spodbujati jasno razumljeno nacionalno odgovornost.

- **Okrepiti sisteme socialne zaščite** z dvostranskimi programi za posamezne države, zlasti s podporo oblikovanju minimalnih pravil o socialni zaščiti, ki vključujejo pravičen dostop do osnovnih zdravstvenih storitev.
- S sodelovanjem Komisije v mednarodnih organizacijah in organih **spodbujati mednarodne standarde na področju farmacevtskih medicinskih pripomočkov in tehnologij** ter s podporo Evropske agencije za zdravila in v sodelovanju s SZO spodbujati visoko raven standardov kakovosti, učinkovitosti in varnosti ter usposabljanje na področju regulativnih zadev.

Vodilno načelo 4. Pospesevati digitalizacijo kot omogočiten dejavnik.

Za razvoj tega vodilnega načela bo z **digitalnim ukrepom za globalno zdravje** ponazorjena vodilna vloga EU in pravično oblikovana sedanja digitalna preobrazba⁴³:

- **Obravnavati premajhne naložbe v digitalno zdravje in oskrbo v državah z nizkimi in srednjimi dohodki** s pobudo Ekipe Evropa za digitalno zdravje, in sicer na podlagi načel, ki so podlaga za načrtovani evropski zdravstveni podatkovni prostor. Pri tem bi se osredotočili na doseganje preobrazbenega učinka za spodbujanje splošnega zdravstvenega varstva, primarnega zdravstvenega varstva, pripravljenosti na pandemije in odziva nanje, izboljšanega diagnosticiranja in personalizirane medicine ter neprekinjene oskrbe. Konkreten primer tega je, kako lahko zagotavljanje digitalnih zdravstvenih storitev in storitev oskrbe olajša dostop do strokovnega znanja tudi na geografsko oddaljenih lokacijah, na primer z m-zdravjem (mobilnim zdravjem) in zdravstvenimi storitvami na daljavo. Podprta bosta razvoj in/ali izvajanje nacionalnih in regionalnih strategij, kot so prihodnje strategije Afriške unije/centrov Afrike za obvladovanje in preprečevanje bolezni za digitalno zdravje.
- **Graditi na tem, da je EU pionirka na področjih urejanja zdravstvenih podatkov, digitalnih potrdil, uporabe oblaka za izmenjavo podatkov, varstva podatkov in zasebnosti.** EU bo izkoristila potencial zdravstvenih podatkov po vsem svetu v skladu z načeli načrtovanega evropskega zdravstvenega podatkovnega prostora in spodbujala uporabo novih tehnologij, vključno z umetno inteligenco, da bi povečala njihov potencial za izboljšanje diagnosticiranja in zdravljenja po vsem svetu.
- Prispevati k **oblikovanju globalnega digitalnega zdravstvenega ekosistema** (pravila, norme, standardi, interoperabilnost) z uporabo evropskih primerov in dobre prakse, kot je digitalno COVID potrdilo EU, ter **podpiranju mednarodnih pravil**, ki so združljiva z okvirom EU, hkrati pa omogočati upravljanje in varstvo zdravstvenih podatkov, osredotočenih na posameznika.

Vodilno načelo 5. Spodbujati globalne zdravstvene raziskave za razvoj tehnologij in protiukrepov, potrebnih za izboljšanje zdravja.

Tudi raziskave so ključni omogočiten dejavnik za boljše zdravje. Povečanje raziskovalnih prizadevanj po vsem svetu lahko korenito spremeni napredek pri diagnostiki in zdravljenju. **Raziskovalni ukrep za globalno zdravje** bo na podlagi uspeha cepiv proti COVID-19 spodbudil spremembe, ki bodo zagotovile, da bodo raziskave in inovacije koristile ljudem po vsem svetu.

Za razvoj tega vodilnega načela bodo prednostno obravnavane naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Razširiti mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij**, tako da bodo raziskovalni podatki čim bolj odprti, standardizirani in interoperabilni, ter spodbujati razširjanje in uporabo rezultatov kot skupnega dobrega. To je v skladu s sporočilom Komisije o globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam ter ustreznimi sklepi Sveta.

⁴³ Glej projekt št. 3 v Prilogi 1.

- **Podpirati raziskave od začetka do konca** z ustvarjanjem ugodnega okolja za raziskave, krepitevijo celotne vrednostne verige od temeljnih do predkliničnih in kliničnih raziskav, da bi premostili vrzel med ustvarjanjem znanja in dokazov ter njihovim izvajanjem.
- **Podpirati oblikovanje predpisov, proizvodnjo, javna naročila in dobavo**, tako da bodo raziskave, opravljene v gospodarstvih z nizkimi in srednjimi dohodki, pomembne za lokalno proizvodnjo farmacevtskih izdelkov in zdravstvene tehnologije.
- **Prispevati k vzajemni krepitvi zmogljivosti** prek skupnih podjetij, kot je partnerstvo evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja v korist globalnega zdravja, da se spodbudi še tesnejše sodelovanje z državami z nizkimi in srednjimi dohodki⁴⁴.
- **Spodbuditi industrijsko razsežnost** za krepitev lokalnih proizvodnih zmogljivosti z zagotavljanjem učinkovitega sodelovanja med javnimi in zasebnimi akterji.
- **Okrepiti podporo mednarodnim procesom, ki krepijo znanstveno podlago** za ukrepe politike, vključno z ustanovitvijo znanstveno-političnega odbora za kemikalije, odpadke in onesnaževanje.

Vodilno načelo 6. Odpraviti neravnovesja delovne sile ter spodbujati znanja in spretnosti.

Ta strategija bo z **ukrepi v zvezi z zdravstvenim osebjem** obravnavala potreben razvoj ustreznih znanj in spretnosti ter izziv pomanjkanja osebja. Za to so potrebni dolgoročen, celosten pristop, v katerega so vključeni socialni partnerji, sodelovanje med državami in priznanje, da so težave bolj pereče za segmenta nege in oskrbe ter da nesorazmerno prizadenejo ženske:

- **Okrepiti mednarodno sodelovanje in spoštovanje mednarodnih zavez glede zaposlovanja** ter razviti zanesljivo **spremljanje in zbiranje podatkov o delovni sili in njenih tokovih**.
- **Spodbujati vzajemno koristne ureditve mobilnosti** s partnerji v okviru pomanjkanja zdravstvenega osebja⁴⁵, spodbujati krožno mobilnost in preprečevati beg možganov, med drugim s pomočjo svežnja o znanjih in spretnostih ter talentih, zlasti prihodnjih partnerstev s partnerskimi državami za privabljanje talentov.
- **Podpirati partnerske države pri usposabljanju, zaposlovanju in uvajanju zdravstvenih delavcev v delo ter zagotavljanju njihovega strokovnega razvoja** z ustreznimi programi izobraževanja in poklicnega usposabljanja za pomožno osebje v partnerstvu z drugimi donatorji ob upoštevanju potrebe po podpori zadržanju usposobljenih zdravstvenih delavcev. Pobuda Ekipe Evropa o poklicnem usposabljanju, ki temelji na priložnostih⁴⁶, bo pripomogla k analizi potreb po tehničnih profilih in zagotavljanju potrebnega usposabljanja.
- **Podpirati partnerstva, ki delujejo v okviru pakta za znanja in spretnosti** ter načrta za sektorsko sodelovanje na področju spretnosti, da se izboljša razumevanje potreb po specifičnih znanjih in spretnostih na področju zdravstva in oskrbe ter razvijejo ustrezne rešitve za usposabljanje.

2.3 Preprečevanje groženj za zdravje, vključno s pandemijami, in boj proti njim z uporabo pristopa „eno zdravje“

Boj proti grožnjam za zdravje je postal najpomembnejša prednostna naloga. Zaradi medsebojne povezanosti današnjih družb in naše interakcije s podnebjem, okoljem in živalmi je čisto mogoče, da svet vstopa v obdobje pandemij⁴⁷. Grožnje za zdravje so lahko različnega izvora, vključno z onesnaževanjem okolja, ter so lahko kemične, biološke, radiološke ali jedrske (KBRJ), zato je

⁴⁴ Glej projekta št. 12 in 19 v Prilogi 1.

⁴⁵ Podprto s projektom št. 4 iz Priloge 1.

⁴⁶ Glej <https://europa.eu/capacity4dev/tei-jp-tracker/>.

⁴⁷ Profesor Peter Piot, povzet v prispevku na spletnem mestu <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/horizon-magazine/how-we-prepare-age-pandemics>.

potreben celovit pristop, pri katerem se upoštevajo vse nevarnosti. Komisija je julija 2022⁴⁸ pripravila seznam treh najpomembnejših čezmejnih groženj za zdravje (npr. patogeni z velikim pandemičnim potencialom, KBRJ in antimikrobična odpornost), na katere se je treba pripraviti, kar bi moralo usmerjati notranje in zunanje ukrepe.

EU je na podlagi prvih spoznanj v zvezi s pandemijo sprejela novo uredbo o resnih čezmejnih grožnjah za zdravje ter izboljšala pripravljenost in odzivanje na področju zdravstvenih protiukrepov, zlasti z ustanovitvijo evropskega organa za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere (HERA). V poročilu o stanju pripravljenosti na področju zdravja, ki je bilo predstavljeno vzporedno s to strategijo, so v zvezi s takimi protiukrepi opisani odločni ukrepi, ki so bili sprejeti tudi na svetovni ravni.

Prizadevanja se morajo nadaljevati, saj je, kot je poudaril neodvisni odbor za pripravljenost in odzivanje na pandemije, treba opraviti še veliko dela, preden bo svet kolektivno pripravljen na to nalogo⁴⁹. Zato se bo strategija še naprej ukvarjala s sedanjo pandemijo COVID-19 in njenimi posledicami ter na podlagi spoznanj iz zadnjih treh let oblikovala celovit pristop k zagotavljanju **globalne zdravstvene varnosti**.

Komisija bo pri vodenju teh globalnih prizadevanj upoštevala **vodilna načela** in države članice poziva, naj storijo enako:

Vodilno načelo 7. Okrepiti zmogljivosti za preprečevanje groženj za zdravje, pripravljenost in odzivanje nanje ter njihovo zgodnje odkrivanje na svetovni ravni.

COVID-19 je pokazal, kako pomembni so za reševanje življenj zanesljive zmogljivosti za pripravljenost in odzivanje ter ustrezno financiranje. Pandemija je tudi pokazala, da bi s porabo milijard prihranili bilijone. Svetovni zdravstveni organizaciji bo nujno treba zagotoviti trajnostno financiranje in spodbujati inovativne načine za zapolnitev vrzeli, kot je pandemični sklad⁵⁰, ki so ga soustanovile Komisija in nekatere države članice EU, ki k njemu največ prispevajo.

EU bi se morala še naprej osredotočati na izboljšanje ukrepov za biološko varnost in biološko zaščito v ustreznih institucijah ter na ozaveščanje javnosti in usposabljanje osebja.

Pri razvoju teh vodilnih načel bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Prednostno obravnavati zdravstveno varnost v agendi za globalno zdravje, med drugim z oblikovanjem in izvajanjem pobude Ekipe Evropa z Afriko⁵¹ o zdravstveni varnosti z uporabo pristopa „eno zdravje“ za krepitev sistemov in zmogljivosti za trajnostno in na tveganjih temelječe preprečevanje groženj nalezljivih in nenalezljivih bolezni, tudi tistih, ki izvirajo iz okoljskega onesnaževanja in antimikrobične odpornosti, ter pripravljenost in odzivanje nanje (glej tudi načelo 11 v nadaljevanju).**
- **Podpirati regionalna in nacionalna prizadevanja za krepitev farmacevtskih sistemov in proizvodnih zmogljivosti za cepiva ter druge medicinske izdelke in tehnologije, da se povečajo kakovost, varnost, pravičen dostop in zdravstvena suverenost. V ta namen spodbujati tekočo pobudo Ekipe Evropa o proizvodnji cepiv, zdravil in zdravstvenih tehnologij ter dostopu do njih**

⁴⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_22_4474

⁴⁹ Neodvisni odbor za pripravljenost in odzivanje na pandemije je ustanovil generalni direktor Svetovne zdravstvene organizacije kot odgovor na resolucijo Generalne skupščine Svetovne zdravstvene organizacije WHA73.1: <https://theindependentpanel.org/>.

⁵⁰ <https://www.worldbank.org/en/programs/financial-intermediary-fund-for-pandemic-prevention-preparedness-and-response-ppr-fif>

⁵¹ Glej projekt št. 15 v Prilogi 1.

v Afriki⁵² ter **partnerstvo med EU ter Latinsko Ameriko in Karibi na področju proizvodnje in zdravja**⁵³. EU bo vlagala v krepitev trgov z zdravstvenimi izdelki ter podpirala celovito upravljanje javnih naročil in dobavne verige, vključno s preglednostjo in spremljanjem, med drugim z uporabo poslovnih podpornih mrež za spodbujanje povezovanja ter lajšanje tržne izmenjave in dialoga med industrijskimi akterji.

- **Diverzificirati in okrepiti zmogljivosti dobavnih verig EU za kritično opremo ter protiukrepe, diagnostiko in terapije** s ciljno usmerjenimi ukrepi, da se prepreči nezadostna dobava in zagotovijo ponudniki po vsem svetu. To bo okrepilo strateško odpornost EU in, kar je ključno, povečalo svetovni nabor protiukrepov, s čimer se bo izboljšal dostop partnerjev do takega blaga in odprle možnosti sodelovanja.
- **Razvijati zmogljivosti za zgodnje odkrivanje ter zanesljivo in trajnostno ravnanje z nevarnimi odpadki in snovmi**⁵⁴, in sicer na podlagi dejavnosti v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite ter s krepitvijo zakonodajnega okvira v zvezi z **ukrepi za biološko varnost in biološko zaščito** v vseh ustreznih institucijah. K ozaveščanju in usposabljanju osebja bi morali prispevati centri odličnosti EU za zmanjševanje tveganj KBRJ⁵⁵ ter njihove dejavnosti v 63 partnerskih državah.
- **Podpirati razvoj celovitega sistema humanitarnega odzivanja na izbruh bolezni**, ki bo vključeval tudi pokritost območij zunaj EU, in sicer na podlagi mehanizma EU na področju civilne zaščite in zmogljivosti za evropski humanitarni odziv.
- **Še naprej podpirati izvajanje resolucije Varnostnega sveta št. 2286**⁵⁶ o zaščiti civilistov v oboroženih spopadih s podpiranjem spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava ter odgovornosti za napade na zdravstvene delavce in infrastrukturo, pa tudi neprekinjeno zagotavljanje zdravstvenega varstva in dostop do njega v oboroženih spopadih.
- **Razširiti in okrepiti evropska in svetovna raziskovalna partnerstva**, vključno z mrežami za klinična preskušanja, ki jih je mogoče usmeriti v obravnavo novih in nastajajočih patogenov, da se zagotovi pravočasna razpoložljivost učinkovitih zdravstvenih protiukrepov.

Vodilno načelo 8. Prizadevati si za stalni globalni mehanizem, ki bo spodbujal razvoj cepiv in protiukrepov ter pravičen dostop do njih za države z nizkimi in srednjimi dohodki.

Eno od ključnih spoznanj v zvezi s pandemijo COVID-19 je, da je pravičen dostop do zdravstvenih protiukrepov osrednjega pomena za pripravljenost na pandemijo in odzivanje nanjo. Zato je potrebna trajna rešitev, ki bo temeljila na pospeševalniku dostopa do orodij za boj proti COVID-19 (pospeševalnik ACT), okviru pripravljenosti na pandemijo gripe⁵⁷ in drugih ustreznih izkušnjah.

Da bi bili učinkoviti zdravstveni protiukrepi hitro na voljo, je treba z učinkovitim spremljanjem zgodaj prepoznati patogene, **učinkovite raziskovalne platforme** pa morajo biti pripravljene na predložitev potrebnih dokazov za hiter razvoj in uvedbo, pri čemer jih morata podpirati ugodno raziskovalno okolje s platformami za klinična preskušanja, ki jih je mogoče hitro prilagoditi novim boleznim, in učinkovito regulativno okolje za izvajanje kliničnih preskušanj.

Vodilno načelo 9. S pogajanjem oblikovati učinkovit pravno zavezujoč sporazum o pandemijah na podlagi pristopa „eno zdravje“ in okrepljen Mednarodni zdravstveni pravilnik.

⁵² <https://europa.eu/capacity4dev/tei-jp-tracker/tei/manufacturing-and-access-vaccines-medicines-and-health-technology-products-africa>

⁵³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_22_3890

⁵⁴ Vključno s snovmi, ki so del [pošiljk odpadkov \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁵⁵ https://cbnriskmitigation.network.europa.eu/index_sl

⁵⁶ <http://unscr.com/en/resolutions/2286>

⁵⁷ <https://www.who.int/initiatives/pandemic-influenza-preparedness-framework>

To zapolnjuje vrzeli v mednarodnem pravilniku za pripravljenost na pandemije in odzivanje nanje ter od držav zahteva, SZO pa pooblašča, da hitro poročajo o grožnjah pandemije in jih preiskujejo⁵⁸. Sporazum o pandemijah bi moral vključevati konkretne določbe o antimikrobični odpornosti⁵⁹.

Vodilno načelo 10. Vzpostaviti zanesljivo globalno mrežo za skupno spremljanje za boljše odkrivanje patogenov in ukrepanje v zvezi z njimi.

Strategija podpira vzpostavitev nove zanesljive mreže, ki bo raziskovala in odkrivala patogene na ključnih žariščih in ne bo le prepoznavala groženj, temveč bo tudi svetovala o ukrepih, ki jih je treba sprejeti. To delo bi podpirale delegacije EU na kraju samem in bi dopolnjevalo pobudo skupine G7, ki povezuje obstoječe mreže⁶⁰. Vključevalo bo digitalizacijo in integracijo sistemov spremljanja v celotnem spektru ljudi, živali in okolja, krepitev laboratorijskih zmogljivosti in zmogljivosti genomskega sekvenciranja ter usposabljanje delovne sile.

Vodilno načelo 11. Uporabljati celovit pristop „eno zdravje“ in okrepiti boj proti antimikrobični odpornosti.

V zadnjih letih sta postala dva ključna izziva bolj pereča. Prvi se nanaša na zapletenost in posledice **sovplivanja živali, okolja in ljudi, zaradi česar je potreben večsektorski, celosten in transdisciplinarni pristop „eno zdravje“**. To vključuje povečano tveganje za večje izbruhe pandemij, zlasti zaradi sprememb rabe zemljišč, degradacije okolja, zapletenih sistemov proizvodnje hrane ter intenzivnejše trgovine in potovanj, pa tudi zaradi bremena, ki ga v gospodarstvih z nizkimi in srednjimi dohodki pomenijo zapostavljene bolezni, povezane z onesnaževanjem, ali endemične bolezni, ki so večinoma lahko zoonotske bolezni, bolezni, ki se prenašajo po zraku, z vodo ali z vektorji.

Drugi je tiha pandemija **antimikrobične odpornosti**, ki jo je Svetovna zdravstvena organizacija uvrstila med deset največjih sedanjih groženj za globalno zdravje⁶¹. Antimikrobična odpornost je tudi obteževalni dejavnik med pandemijami. Poleg tega antimikrobiki onesnažujejo okolje in vplivajo na biotsko raznovrstnost⁶². Države, institucije in globalni deležniki morajo te izzive prednostno obravnavati skupaj in celostno.

Pri razvoju tega vodilnega načela bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Okrepiti sodelovanje s štiripartitnim zavezništvom**, ki vključuje Svetovno zdravstveno organizacijo, Organizacijo Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), Svetovno organizacijo za zdravje živali (WOAH) in Program Združenih narodov za okolje (UNEP), za izvajanje skupnega akcijskega načrta „eno zdravje“.
- **Prizadevati si za „temeljito preprečevanje“⁶³** – prepoznavanje in obravnavanje groženj, preden se patogeni z živali prenesejo na ljudi, ne pa po izbruhih pri ljudeh, ter okrepiti zmogljivosti za preprečevanje groženj za zdravje, povezanih z onesnaževanjem.
- Komisija bo proučila **obstoječe mednarodne konvencije**, ki vplivajo na potek morebitnih pandemij „v zgornjem delu verige“, da bi ugotovila, ali bi bilo mogoče okrepiti njihove določbe ali izvedbene načrte, da bi podpirale pristop „eno zdravje“⁶⁴.

⁵⁸ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2022/03/03/council-gives-green-light-to-start-negotiations-on-international-pandemic-treaty/>

⁵⁹ Glej tudi načelo 11 v nadaljevanju.

⁶⁰ Pakt skupine G7 za pripravljenost na pandemije:

<https://www.g7germany.de/resource/blob/974430/2042052/2d5b55bcdcf0f1aa46b979566288e9a5/2022-05-20-pact-for-pandemic-readiness-data.pdf?download=1>.

⁶¹ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antimicrobial-resistance>

⁶² Glej strategijo za biotsko raznovrstnost (COM(2020) 380), strategijo „od vil do vilic“ (COM(2020) 381) in akcijski načrt za ničelno onesnaževanje (COM(2021) 400).

⁶³ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(21\)00948-X/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(21)00948-X/fulltext)

- Prizadevanje za vključitev konkretnih določb o antimikrobični odpornosti v **sporazum o pandemijah**.
- **Podpirati razvoj inovativnih zdravstvenih protiukrepov za obravnavanje antimikrobične odpornosti**, vključno z antimikrobiki, cepivi in diagnostiko, ter dostop do njih⁶⁵.

3. Novo notranje upravljanje za reševanje globalnih zdravstvenih izzivov

Za doseg ciljev te strategije je potreben bolj povezan način dela znotraj Komisije ter z državami članicami in partnerji. Globalno zdravje namreč vse bolj oblikujejo številne politike (kot so politike na področjih **podnebja, okolja, energije, prehrane, prehranske varnosti, socialne zaščite, demografije, izobraževanje, raziskav, humanitarne pomoči, financ, trgovine, industrijske politike ali zunanje in varnostne politike**), ki vplivajo na zdravje ali pa omogočajo reševanje zdravstvenih izzivov, pri čemer so dejavno vključene različne agencije in organi na ravni EU in nacionalni ravni ter različne finančne institucije. Zato je potrebno okrepljeno usklajevanje, da bi pripomoglo k uresničitvi prednostnih nalog te strategije in izvajanju resničnega upravljanja na podlagi pristopa „**zdravje v vseh politikah**“, kar je novost te strategije.

Vodilno načelo 12. Učinkovito povezati vse politike in ukrepe, ki vplivajo na globalno zdravje, v Komisiji, agencijah EU in finančnih institucijah EU.

Komisija bo vidike globalnega zdravja v celoti vključila v vsa področja politike EU, ki vplivajo na globalno zdravje, tako da bo okrepila notranje usklajevanje, opredelila vloge in odgovornosti, politike in orodja ter njihov prispevek k uresničevanju prednostnih nalog te strategije.

To vključuje **usmeritve ukrepanja** na naslednjih ključnih področjih politike:

- **Prizadevati si za globalno podnebno nevtralnost do leta 2050** z izboljšanjem sposobnosti prilagajanja, krepiti odpornost in zmanjšati ranljivosti za podnebne spremembe v skladu s Pariškim sporazumom.
- **Spodbujati ambiciozne globalne ukrepe za preprečevanje izgube biotske raznovrstnosti, nedovoljene trgovine s prostoživečimi vrstami, onesnaževanja zraka, vode in tal** ter izpostavljenosti strupenim snovem. Spodbujati pristop „eno zdravje“ v prihodnjem svetovnem okviru za biotsko raznovrstnost, ki bo sprejet na Konferenci pogodbenic Konvencije o biotski raznovrstnosti (COP15), in v globalnih ukrepih za preprečevanje nedovoljene trgovine s prostoživečimi vrstami, da se zmanjša tveganje zoonoz. Podpirati biotsko raznovrstnost tal, mednarodna prizadevanja za zmanjšanje onesnaženosti zraka in blažitev globalnih emisij, spodbujanje ključnih mednarodnih instrumentov in globalnega mehanizma za ravnanje s kemikalijami in odpadki po letu 2020, pogajanja o novem pravno zavezujočem instrumentu za odpravo onesnaževanja s plastiko ter ambiciozne izide na področju vode in zdravja na prihodnji konferenci ZN o vodi leta 2023.
- **Spodbujati učinkovite zdravstvene in varnostne standarde po svetu** z nadaljnjim sodelovanjem z Mednarodno organizacijo dela (MOD) pri podpiranju vključevanja pravice do varnih in zdravih delovnih pogojev v okvir MOD o temeljnih načelih in pravicah pri delu.
- **Okrepiti humanitarno pomoč in podporo** regijam in prebivalstvu, najbolj prizadetim zaradi **neustrezne prehranske varnosti in visoke stopnje slabe prehranjenosti**, spremljati cene hrane

⁶⁴ Vključno z Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja; Konvencijo o biološki raznovrstnosti in njenim Nagojskim protokolom o dostopu do genskih virov ter pošteni in pravični delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove uporabe; Konvencijo Združenih narodov o boju proti dezertifikaciji v državah, ki doživljajo hudo sušo in/ali dezertifikacijo, zlasti v Afriki; Protokolom o vodi in zdravju h Konvenciji o varstvu in uporabi čezmejnih vodotokov in mednarodnih jezer ter Konvencijo o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami.

⁶⁵ Glej tudi načeli 7 in 9.

ter zagotavljati razpoložljivost zalog državam v stiski, kot je razvidno iz sporočila Komisije o zagotavljanju prehranske varnosti in krepitvi odpornosti prehranskih sistemov⁶⁶ iz marca 2022 ter sporočila o gnojilih. Sprejeti sistemski pristop s pospeševanjem prehoda na trajnostni prehranski sistem, ki lahko prinese zdravstvene, okoljske in družbene koristi.

- **Spodbujati naložbe v izobraževanje** za kratkoročno in dolgoročno podporo zdravju v skladu z zavezami, sprejetimi na vrhu o preobrazbi izobraževanja, pri čemer je treba dajati prednost razvoju v zgodnjem otroštvu, zdravstveni vzgoji, spolnemu in reproduktivnemu zdravju in pravicam ter šolskim obrokom prek programov s partnerskimi državami.
- **Okrepiti operacije humanitarne pomoči in civilne zaščite** v zvezi z globalnim zdravjem v izrednih in kriznih razmerah s povečanjem operativnih, analitičnih in komunikacijskih zmogljivosti ter zmogljivosti spremljanja Centra za usklajevanje nujnega odziva in zmogljivosti za evropski humanitarni odziv ter s povečanjem števila strokovnjakov za javno zdravje na kriznih območjih. Podpirati krepitev zmogljivosti za obvladovanje nesreč z organizacijami, kot je center za usklajevanje humanitarne pomoči ASEAN. Okrepiti razpoložljivost zmogljivosti za odzivanje, povezanih z zdravjem, v okviru **mehanizma Unije na področju civilne zaščite**; razviti nove zdravstvene zmogljivosti in zmogljivosti na področju KBRJ v okviru evropskega nabora civilne zaščite in RescEU ter okrepiti sodelovanje s SZO na področju odzivanja na izredne razmere in še naprej podpirati njeno delo na področju razvoja standardov in postopkov razvrščanja za ekipe za nujno medicinsko pomoč, ki jih je mogoče napotiti po vsem svetu.
- **Z različnimi ukrepi, povezanimi s financami, doseči, da bo ravnanje javnih in zasebnih deležnikov koristilo globalnemu zdravju**, in sicer s (i) spodbujanjem zdravju naklonjenega ravnanja domačih in tujih podjetij z vključitvijo zdravstvenih posledic v direktivo EU o nefinančnem poročanju⁶⁷; (ii) sodelovanjem z mednarodnimi finančnimi institucijami in bonitetnimi agencijami, da bodo te v svoje odločitve vključile enaka zdravstvena merila, ter s (iii) sodelovanjem z Mednarodnim denarnim skladom (MDS), da bo ta v svojo redno oceno makroekonomske stabilnosti držav vključil tudi naložbe v zdravstvo, kar bo spodbujalo naložbe v javno zdravje.
- **Zagotoviti, da mednarodna trgovinska politika** prispeva h globalnemu zdravju, da se mednarodne farmacevtske dobavne verige ne pretrgajo, da imajo partnerji koristi od zdravil, medicinskih pripomočkov in storitev – krepitev odpornosti zdravstvenih sistemov prek pobude Svetovne trgovinske organizacije (STO) za trgovino in zdravje⁶⁸ ter izmenjava izkušenj s partnerji STO na področju olajševanja trgovine. To vključuje letni pregled spoznanj, pridobljenih v zvezi s pandemijo, s partnerji STO in spremljanje izvajanja ministrskega sklepa o Sporazumu STO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (TRIPS)⁶⁹, ki omogoča hitro in poenostavljeno odobritev proizvodnje in izvoza cepiv proti COVID-19 brez soglasja lastnika patenta. Konstruktivno bomo razpravljali o tem, ali naj se ta mehanizem razširi na terapije in diagnostiko v zvezi s COVID-19 ter podpre povečanje proizvodnih zmogljivosti cepiv in drugih izdelkov v državah v razvoju.
- **S podpiranjem visokega predstavnika oblikovati skupno zunanjo in varnostno politiko ter spodbujati njeno polno izvajanje** z vključevanjem zdravja v politične dialoge s partnerji, da se olajša mednarodno sodelovanje. Zunanje delovanje je lahko orodje za spodbujanje globalnega zdravja, na primer z evidentiranjem zunanjih varnostnih groženj. Globalno zdravje bi bilo treba povezati z drugimi dejavniki, ki vplivajo na zdravje, kot so okolje, migracije, demografija ali

⁶⁶ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5391557a-aaa2-11ec-83e1-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

⁶⁷ DIREKTIVA 2014/95/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA SVETA z dne 22. oktobra 2014 o spremembi Direktive 2013/34/EU glede razkritja nefinančnih informacij in informacij o raznolikosti nekaterih velikih podjetij in skupin (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=SL>).

⁶⁸ [WTO | Ministerial conferences - Twelfth WTO Ministerial Conference - Geneva Switzerland \(STO | Ministrska konferenca – Dvanajsta ministrska konferenca STO – Ženeva, Švica\)](https://www.wto.org/english/press/p/201709_e09.htm)

⁶⁹ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm

prehranska varnost. Prihodnje usmeritve ukrepanja bi morale vključevati: (i) podpiranje vzpostavitve mehanizmov za spremljanje pandemij v tretjih državah; (ii) vzajemno razširjanje informacij o načrtih partnerjev za doseganje zunanjepolitičnih in trgovinskih ciljev s pomočjo zdravja; (iii) zagotavljanje sodelovanja s podobno mislečimi partnerji v Ženevi, New Yorku in po svetu ter (iv) preprečevanje tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja, v okviru katerih se lahko globalno zdravje uporabi kot orožje, in odzivanje nanju. V zvezi s tem se je za zelo koristno orodje izkazalo učinkovito komuniciranje o ukrepanju EU na področju zdravja.

- **Zagotoviti dejavno vlogo delegacij EU pri izvajanju te strategije.** Med pandemijo COVID-19 so se delegacije EU izkazale za učinkovit vir, saj so zbirale obveščevalne podatke o zdravju po vsem svetu ter obveščale o prednostnih nalogah EU in dosegale deležnike, hkrati pa povečevale politično ozaveščenost. Vlogo delegacij EU bo treba okrepiti, pri čemer jim bo treba zagotoviti specifično strokovno znanje na geostrateško pomembnih področjih, povezanih z zdravjem. Proučila se bo možnost krepitev specifičnega strokovnega znanja s področja zdravja v delegacijah, med drugim z napotitvijo strokovnjakov.

Vodilno načelo 13. Bolje povezovati ter usklajevati politike in ukrepe EU in njenih držav članic za enotno nastopanje in učinkovito ukrepanje po vsem svetu.

Vodstvo EU je imelo s **pristopom Ekipe Evropa** ključno vlogo v boju proti pandemiji COVID-19 po svetu, pri čemer so EU in države članice delovale v okviru svojih pristojnosti. **Krepitev te vodilne vloge** je bistvena za povečanje učinka prispevka EU h globalnemu zdravju in za oblikovanje nove globalne zdravstvene ureditve, ki bo temeljila na naših temeljnih vrednotah. Med državami članicami EU in deležniki obstaja široko soglasje, da je za to potrebno tesnejše praktično usklajevanje, v okviru katerega se ne bi upoštevale le specifične pristojnosti, temveč bi se olajšalo odločanje, ki bi potekalo po ustaljenih zakonskih poteh.

Na podlagi zamisli držav članic EU je v tej strategiji predlagana opredelitev praktičnih načinov za izboljšanje usklajevanja v letu 2023⁷⁰ z naslednjimi **usmeritvami ukrepanja**:

- **Zagotavljati sinergijo med nacionalnimi strategijami in strategijo EU na področju globalnega zdravja.**
- **Olajšati izmenjavo informacij in obveščevalnih podatkov med EU in državami članicami v številnih kontaktnih točkah, ki se ukvarjajo z globalnim zdravjem (Bruselj, prestolnice držav članic, Ženeva in New York), s povečanjem zdravstvenih zmogljivosti in/ali strokovnega znanja v zadnjih dveh navedenih mestih.** To bo temeljilo na tekoči pobudi češkega predsedstva Sveta za obravnavanje te potrebe.
- **Zbirati mnenja držav članic,** med drugim z izvajanjem rednih raziskav o specifičnih temah, da se tako olajša oblikovanje stališč.
- **Stalno evidentirati ključne ukrepe in finančna prizadevanja** EU in njenih držav članic, da bi bolje razumeli, kateri ukrepi se izvajajo, ter da bi lahko sredstva povezali s prednostnimi nalogami strategije, po potrebi s pomočjo **skupnih ministrskih srečanj** na področju zdravja, financ, zunanjih zadev in razvoja.
- **Okrepiti predhodno usklajevanje z državami članicami,** zlasti v forumih, v katerih ne sodelujejo neposredno vse države članice (npr. v skupinah **G7** in **G20** ter **Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)**).
- Okrepiti usklajevanje EU in sklepati zaveznitva, da se **zagotovita ustrezna prisotnost EU in njena vloga pri odločanju v mednarodnih organizacijah.**
- **Okrepiti zunanje komuniciranje** v skladu s strategijo, da bodo prizadevanja EU in njenih držav članic ustrezno priznana, pri čemer bo pristop Ekipe Evropa v skladu s strategijo Global Gateway prepoznavni znak učinkovitega ukrepanja EU na področju zdravja.

⁷⁰ S podporo programa EU za zdravje projekt št. 1 v Prilogi 1.

4. Novo večstransko upravljanje za nastajajočo globalno zdravstveno ureditev

Od sporočila iz leta 2010 nastaja **nova globalna zdravstvena ureditev**: to je nenehno razvijajoč se sistem s številnimi novimi deležniki in pobudami, ki preoblikujejo svetovne odnose na področju zdravja v zapletenem geopolitičnem okolju. Pandemija COVID-19 je pokazala, kaj je bistveno, kaj je treba spremeniti in kaj manjka, da se vzpostavi učinkovito globalno upravljanje zdravja. Komisija bo upoštevala vodilna načela in države članice poziva, naj storijo enako:

Vodilno načelo 14. Podpirati močnejšo, učinkovito in odgovorno Svetovno zdravstveno organizacijo.

Vse države članice EU-27 so članice SZO, in čeprav EU formalno ni njena članica, jo je vedno odločno podpirala, tudi takrat, ko je bila njena vloga ogrožena. Pandemija COVID-19 je pokazala, da je **SZO nepogrešljiv temelj** večstranskega zdravstvenega sistema, hkrati pa je razkrila tudi področja, na katerih obstajajo nekatere pomanjkljivosti. Cilja te strategije bi morala biti zagotavljanje nadaljnje krepitve **vodstva, uspešnosti, učinkovitosti in odgovornosti SZO** ter **uskladitev** prednostnih nalog EU in SZO.

Prednost bodo imele naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Prizadevati si, da se EU dodeli formalni status opazovalke s polnopravnimi pravicami do udeležbe** kot prvi korak k polnopravnemu članstvu v SZO.
- **Prispevati k ureditvi bolj trajnostnega financiranja SZO** v skladu s sklepi 75. Generalne skupščine Svetovne zdravstvene organizacije⁷¹ do obdobja 2030–2031.
- **Spodbujanje reforme SZO za krepitev njenega upravljanja, učinkovitosti, odgovornosti in izvrševanja** pravil v skladu z njeno naravo, ki jo usmerjajo članice.
- **Okrepiti osredotočenost SZO na njeno normativno vlogo** na področjih svetovnega pomena, začenši z okrepljenim Mednarodnim zdravstvenim pravilnikom in prihodnjim sporazumom o pandemijah do leta 2024, ter proučiti druga področja, kot sta upravljanje zdravstvenih podatkov in delovna sila.
- **Okrepiti sodelovanje s SZO** na osrednji in regionalni evropski ravni z uporabo prej omenjenih mehanizmov evidentiranja, da se zagotovi večja usklajenost prednostnih nalog EU in SZO. Ti skupni cilji bodo usmerjali **znaten prostovoljni prispevek EU k SZO**. V letih 2020 in 2021 so bili prostovoljni prispevki Komisije na splošno četrtri največji, EU in njene države članice pa so predstavljale več kot 20 % proračuna SZO, kar pomeni, da so prispevale največ⁷².

Vodilno načelo 15. Usmerjati novo globalno upravljanje zdravja z zapolnjevanjem vrzeli in zagotavljanjem skladnosti ukrepov.

Kot se je ponovno pokazalo med pandemijo COVID-19, je treba okrepiti globalno upravljanje zdravja (nabor institucij, akterjev, pravil in sklopov financiranja na tem področju), da se zagotovi, da (i) so na razpolago potrebni mehanizmi za reševanje zdravstvenih izzivov ter da (ii) so številni organi, ki delujejo na področju globalnega zdravja, dovolj usklajeni, da se preprečita podvajanje in razdrobljenost, ki otežujeta učinkovito in uspešno odzivanje na zdravstvene izzive.

Kratkoročno so sistem Združenih narodov, skupina G7, skupina G20 in OECD zagotovili pomembno spodbudo za globalno ukrepanje. Dober primer je pakt skupine G7 za pripravljenost na pandemije⁷³, ki si, ker ni globalne mreže za spremljanje patogenov, prizadeva za povezovanje obstoječih delnih

⁷¹ WHA75(8): [https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA75/A75\(8\)-en.pdf](https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA75/A75(8)-en.pdf).

⁷² Vir: [SZO | Spletni portal o programskem proračunu](#). Obiskan 3. novembra 2022.

⁷³ <https://www.g7germany.de/resource/blob/974430/2042058/5651daa321517b089cdccffad1e37a1/2022-05-20-g7-health-ministers-communiqué-data.pdf>

mrež. Drug dober primer je pandemični sklad⁷⁴, ki ga je oblikovala skupina G20 ter s katerim se odpravljajo takojšnje vrzeli na področju financiranja na svetovni, regionalni in nacionalni ravni.

Dolgoročno je treba za zanesljivo globalno upravljanje zdravja odpraviti obstoječe vrzeli in zagotoviti skladnost. Poleg prizadevanj za sporazum o pandemijah (glej oddelek 2.3) bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Prizadevati si za stalno sodelovanje in sinergije med zdravstvenim in finančnim področjem**, s stalnim usklajevanjem zdravstvenih in finančnih politik **za učinkovito obravnavanje groženj svetovnemu zdravju in svetovnemu gospodarstvu** na podlagi dela skupne projektne skupine G20 za zdravje in financiranje. V okviru te ureditve bi se ocenjevali gospodarski učinki groženj za globalno zdravje in ranljivosti, pri čemer bi se opredelilo, kaj bi morale storiti vlade, da bi bile boljše pripravljene na morebitno krizo. Potem ko SZO razglasi izredne razmere zaradi pandemije, bi se ob tem tudi **mobilizirala potrebna finančna sredstva**, da bi lahko države bolje obvladovale nastale gospodarske in družbene učinke.
- **Okrepiti usklajenost pobud na področju globalnega zdravja in usklajevanje med njimi**, da se zagotovi največja možna učinkovitost, ter **proučiti trajne rešitve**⁷⁵, ki bi lahko združile dejavnosti več obstoječih zdravstvenih skladov ali jih razširile in še naprej zagotavljale pomembno financiranje za njihovo osnovno delo⁷⁶.
- **Zagotoviti, da globalni zdravstveni izzivi ostanejo na vrhu globalne agende in da je najvišje vodstvo strukturno vključeno** v spodbujanje prizadevanj na področju globalnega zdravja, v središču katerih je SZO, ter v prevzemanje individualne in kolektivne odgovornosti. Podpirati strukturo, ki bo po potrebi vključevala **voditelje držav in vlad**, da bi se to doseglo, in sicer v okviru tekočih večstranskih razprav.

Vodilno načelo 16. Zagotoviti močnejšo vlogo EU v mednarodnih organizacijah in organih.

EU in njene države članice v okviru pristopa Ekipe Evropa zagotavljajo znatne finančne prispevke vsem ključnim mednarodnim institucijam in pobudam na področju globalnega zdravja. Zato je ključno zagotoviti, da se ti finančni prispevki pretvorijo v temu sorazmerna pooblastila za odločanje za doseganje ciljev te strategije.

Prednost bodo imele naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Zagotoviti raven udeležbe in odločevalsko vlogo v vseh institucijah in organih, ki sta sorazmerni** s prispevki EU in držav članic, da se poveča naš učinek.
- **Spremljati finančne prispevke EU** mednarodnim organizacijam in agencijam ter pobudam, pa tudi, kako podpirajo prednostne naloge EU.
- **Pripraviti načrt za nadaljnje povečanje vpliva EU v razumnem časovnem okviru**, kadar koli vpliv EU v institucijah in organih ni sorazmeren z njenimi prispevki, da se zagotovi uskladitev.

5. Razširiti strateška partnerstva Unije na področju zdravja in preoblikovati njeno sodelovanje z različnimi deležniki.

Zaradi velikih izzivov na področju globalnega zdravja po vsem svetu je treba razširiti naša partnerstva in izkoristiti edinstvene možnosti EU za spodbujanje mednarodnega sodelovanja.

Komisija bo upoštevala **vodilna načela** in države članice poziva, naj storijo enako:

⁷⁴ Glej projekt št. 10 v Prilogi 1.

⁷⁵ Kot je predlagala komisija revije The Lancet, glej [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(22\)01585-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(22)01585-9/fulltext).

⁷⁶ Za tri sklope financiranja: izdelki za obvladovanje bolezni, pripravljenost na pandemije in odzivanje nanje ter krepitev primarnega zdravstvenega sistema v gospodarstvih z nizkimi in srednjimi dohodki.

Vodilno načelo 17. Razširiti partnerstva na podlagi enakopravnosti, skupne odgovornosti, vzajemnega interesa in strateških prednostnih nalog.

Cilj strategije Global Gateway je poglobiti smiselna in vzajemno koristna partnerstva s številnimi tradicionalnimi in netradicionalnimi partnerji ter deležniki. Zdravje je pri tem eden od ključnih stebrov. EU bo še naprej razvijala partnerstva za podporo izboljšanju zdravja po vsem svetu, pri čemer bo posebno pozornost namenila državam s šibkejšimi zdravstvenimi sistemi.

Odnosi EU s partnerji morajo temeljiti na odgovornosti – **EU in naši partnerji moramo prevzeti odgovornost**, ki je ključna za doseganje **zdravstvene suverenosti**.

Dvostranska partnerstva EU bodo temeljila na stalnem sodelovanju z najrazličnejšimi partnerji in sogovorniki, vključno z nacionalnimi zdravstvenimi organi, javnozdravstvenimi ustanovami in drugimi ustreznimi organi. EU bo v duhu smiselnega partnerstva spodbujala partnerske države, da sprejmejo in izpolnijo ambiciozne zaveze za preprečevanje groženj za zdravje, izboljšanje zdravja in vlaganje v zdravstvene storitve za celotno prebivalstvo, s čimer se bo dolgoročno povečalo dodeljevanje domačih virov za zdravje. To na primer vključuje napredek v Afriki pri doseganju cilja, določenega v deklaraciji Afriške unije iz Abuje⁷⁷ iz leta 2001, da se vsaj 15 % letnega proračuna nameni za izboljšanje zdravstvenega sektorja ob upoštevanju potrebnega fiskalnega manevrskega prostora.

EU širi partnerstva na področju zdravja na regionalni ravni. Regionalizem je pomemben za globalno zdravje in vloga regionalnih deležnikov je čedalje pomembnejša. Poglobljanje partnerstev na področju zdravja na regionalni ravni, med drugim v **Afriki, Latinski Ameriki in na Karibih ter v azijsko-pacifiški regiji**, ter podpiranje sodelovanja jug-jug bosta bistvenega pomena.

Na vrhu EU-Afriška unija februarja 2022 se je okrepilo zdravstveno partnerstvo med EU in Afriko, na katerem temelji pet pobud Ekipe Evropa z afriškimi partnerji⁷⁸. EU je zavezana tudi Skupnemu podjetju EU in Afrike za globalno zdravje (EDCTP3), ki temelji na partnerstvu evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja ter združuje 15 članov iz EU in 21 članov iz Afrike ter druge javne in zasebne akterje iz industrije, filantropije ali držav, ki niso članice EU ali afriške države.

V Latinski Ameriki in na Karibih se razvija regionalna pobuda Ekipe Evropa⁷⁹, ki je usmerjena v (1) sodelovanje zasebnega sektorja, (2) izboljšanje regionalnih dobavnih verig, trgovinskega povezovanja in poslovnega okolja, (3) regulativno krepitev, (4) konsolidacijo povpraševanja in skupna javna naročila, (5) znanstveno sodelovanje, (6) pripravljenost na pandemije in zdravstveno varnost ter (7) druga področja, povezana z zdravjem (zdravstveni podatki, digitalne in nove tehnologije, nenalezljive bolezni, zdravstveni sistemi itd.). Partnerstvo bo podpiralo tekoča regionalna prizadevanja, zlasti načrt za samozadostnost na področju zdravja, ki ga je septembra 2021 potrdila Skupnost latinskoameriških in karibskih držav (CELAC) ter v katerem so določeni ukrepi za krepitev zmogljivosti za proizvodnjo cepiv in zdravil v regiji. Ključna partnerica bo Panameriška zdravstvena organizacija (PAHO/SZO).

EU bo v skladu s svojo strategijo za sodelovanje v indijsko-pacifiški regiji še naprej sodelovala z indijsko-pacifiškimi partnerji, da bi okrepila njihove zmogljivosti, zdravstveno suverenost in pripravljenost na pandemije, zlasti za najmanj razvite države v regiji. Okrepila bo skupne raziskave o nalezljivih boleznih v okviru raziskovalnega programa Obzorje Evropa. V skladu s svojo strategijo za zdravila bo okrepila večstransko sodelovanje za zagotovitev varnih in raznolikih farmacevtskih in z zdravjem povezanih industrijskih dobavnih verig za lažji dostop do kakovostnih zdravil in zdravstvenih izdelkov. Proučila bo nadaljnje sodelovanje med EU in združenjem ASEAN, vključeno v pristop „eno zdravje“, ter spodbujala tesnejše povezave med regionalnimi zdravstvenimi

⁷⁷ <https://au.int/sites/default/files/pages/32894-file-2001-abuja-declaration.pdf>

⁷⁸ Glej projekte št. 13, 14, 15, 16 in 17 v Prilogi 1.

⁷⁹ Glej projekt št. 19 v Prilogi 1, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_22_3890.

zmogljivostmi, kot je novi center združenja ASEAN za izredne razmere v javnem zdravju in porajajoče se bolezni (ACPHEED).

EU bo še naprej dajala prednost zdravstveni odpornosti v svojem sosodstvu. EU svojim partnerjem na Zahodnem Balkanu in v sosodstvu dejavno pomaga pri zvišanju standardov zdravstvenega varstva in zmanjšanju verjetnosti prihodnjih zaprtij meja zaradi izrednih zdravstvenih razmer. EU podpira **države kandidatke in potencialne kandidatke, vključno z Ukrajino, Moldavijo in Gruzijo**, da svojo zdravstveno zakonodajo uskladijo z zdravstveno zakonodajo EU in da jo lahko izvajajo. To vključuje mobilizacijo agencij EU (ECDC in EMA) v podporo temu, zlasti z izvajanjem pravnega reda EU o čezmejnih grožnjah za zdravje v skladu s standardi EU, programom usposabljanja na področju terenske epidemiologije za krepitev nacionalnih zmogljivosti javnozdravstvenega osebja v sosodstvu in na Zahodnem Balkanu, napredkom v zvezi s pristopi „eno zdravje“ na področju antimikrobične odpornosti, krepitev sistemov spremljanja in mikrobioloških zmogljivosti na področju javnega zdravja ter regionalnim sodelovanjem na področju obveščanja o epidemijah, ocene tveganja, pripravljenosti, odzivanja in izrednih razmer v javnem zdravju.

Partnerice z Zahodnega Balkana in Ukrajina so bile povabljeni, da se kot opazovalke pridružijo Odboru za zdravstveno varnost, vse države Zahodnega Balkana pa so podpisnice sporazuma EU o skupnem javnem naročanju za zagotavljanje zdravstvenih protiukrepov.

Združene države Amerike (ZDA) so ključni partner na področju globalnega zdravja, kot je razvidno iz dokumenta z naslovom „U.S.-EU Agenda for Beating the Global Pandemic: Vaccinating the World, Saving Lives Now, and Building Back Better Health Security“ (Agenda ZDA in EU za premagovanje svetovne pandemije: cepljenje svetovnega prebivalstva, reševanje življenj zdaj in vzpostavitev boljše zdravstvene varnosti),⁸⁰ upravnega dogovora z ameriškim ministrstvom za zdravje in socialne zadeve o grožnjah za javno zdravje⁸¹, čezatlantske delovne skupine za odpornost proti antimikrobikom⁸², skupne projektne skupine EU in ZDA, ki obravnava izzive proizvodnje in dobavne verige na področju COVID-19⁸³, ter usklajevanja z Agencijo ZDA za mednarodni razvoj. Partnerstvo med EU in ZDA bi bilo treba razširiti, da bi zajemalo celovitejši sklop zdravstvenih vprašanj, in sicer z vzpostavitvijo projektne skupine EU in ZDA za sodelovanje na področju zdravja, ki bi vključevala zdravstveno varnost, politiko boja proti raku in globalno upravljanje zdravja.

Tesno sodelovanje s podobno mislečimi partnerji in donatorji, kot so **Kanada, Japonska in Združeno kraljestvo**, med drugim pri vprašanjih, kot so krepitev zdravstvenega sistema, pravičnost in splošno zdravstveno varstvo, bo še naprej bistveno pri oblikovanju večstranskih pristopov k reševanju globalnih izzivov. Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni sodeluje z drugimi centri za obvladovanje bolezni v tretjih državah, med drugim z ameriški centri za obvladovanje in preprečevanje bolezni.

Pri razvoju tega vodilnega načela bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **V vseh regijah se osredotočiti na partnerje, ki najbolj potrebujejo pomoč** in pri katerih je **mogoče doseči rezultate na lokalni ravni**, ob upoštevanju specifičnih izzivov, kot so konfliktne razmere, ter spodbujati sodelovanje, pri katerem vlade prevzamejo odgovornost in omogočajo učinkovitost podpore.
- **Še naprej dajati prednost zdravju v svojem sosodstvu ter pri podpori državam kandidatkam** in potencialnim kandidatkam ter podpirati **Ukrajino in Moldavijo**, katerih zdravstvena sistema sta

⁸⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/statement_21_4846

⁸¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/STATEMENT_21_4846

⁸² Ta se je pozneje preoblikovala v večstransko pobudo, ki vključuje druge partnerje (Kanada, Norveško in Združeno kraljestvo).

⁸³ [CIPR - USA-EU Joint Statement on Covid-19 Manufacturing and Supply Chain Taskforce \(Zaščita in odpornost kritične infrastrukture – Skupna izjava ZDA in EU o projektni skupini za proizvodnjo in dobavno verigo na področju COVID-19\) \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_21_4846)

zaradi ruske vojaške agresije proti Ukrajini pod zelo velikim pritiskom, pa tudi celovito podpirati prizadevanja za povojno obnovo, posodobitev in ponovno izgradnjo zdravstvenih sistemov teh držav.

- **Izkoristiti prednosti EU prek edinstvenih regionalnih organov** (kot sta Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) in Evropska agencija za zdravila (EMA)), ki lahko sodelujejo z drugimi regionalnimi pobudami po svetu, si z njimi izmenjujejo podatke, znanstvena spoznanja in znanje EU ter izkoriščajo strokovno znanje in izkušnje tretjih držav. S tem bi se **okrepilo sodelovanje z organi**, kot so centri Afrike za obvladovanje in preprečevanje bolezni, Afriška agencija za zdravila in podobni subjekti v sosedstvu, ter programi v Latinski Ameriki in indijsko-pacifiški regiji (kot je program za odzivanje in pripravljenost na pandemije v jugovzhodni Aziji, ki podpira države združenja ASEAN pri krepitvi nacionalnih zmogljivosti za nadzor COVID-19).

Vodilno načelo 18. Okrepiti sodelovanje s ključnimi deležniki na področju globalnega zdravja.

Nekatere globalne organizacije **civilne družbe**, **človekoljubne** organizacije, **pobude na področju globalnega zdravja** (kot so Globalni sklad, Gavi, CEPI in druge), drugi organi ZN (vključno z UNFPA, UNICEF, UNAIDS), večstranske razvojne banke in zasebni deležniki imajo večji obseg financiranja, kot ga zagotavljajo številne države donatorke. Sodelovanje s temi deležniki je ključno za zagotavljanje usklajevanja in dopolnjevanja prizadevanj. Sodelovanje z vsemi vrstami **organizacij civilne družbe** (vključno z mladinskimi organizacijami), organizacijami pacientov, socialnimi partnerji, parlamenti in skupnostmi na splošno je bistveno za to, da lahko EU izrazi svojo podporo solidarnosti in demokraciji ter se osredotoči na odprto in pregledno upravljanje ter človekove pravice. Enako pomembna sta sodelovanje s skupnostmi in lokalizacija, ki lahko prispevata k učinkovitosti ukrepov. Vloga zasebnega sektorja je ključna zlasti v farmacevtski ali biotehnoški industriji ali industriji medicinske tehnologije in pri digitalnih rešitvah, da bi se izboljšala samozadostnost.

Pri razvoju tega vodilnega načela bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Še naprej vzpostavljati močna partnerstva** z deležniki na področju globalnega zdravja ter (i) spodbujati skupne prednostne naloge, (ii) prispevati k doseganju ciljev javnega sektorja, (iii) zagotavljati odgovornost in (iv) preprečevati razdrobljenost, ki bi lahko ogrozila učinkovitost ukrepov na področju globalnega zdravja. EU bo podpirala prizadevanja teh organizacij, da bi bolje usklajevala njihovo delovanje, preprečevala podvajanje in čim bolj povečala njihov učinek na lokalni ravni. Še naprej se bo zavzemala za tesno sodelovanje in določanje skupnih ciljev, na primer v okviru globalnega akcijskega načrta za zdravo življenje in dobro počutje za vse⁸⁴.
- **Še naprej podpirati krepitev civilne družbe** kot partnerja strategije ter vlogo in glas ljudi pri skrbi za lastno zdravje, vključno z zagotavljanjem odgovornosti vlad in izvajalcev zdravstvenih storitev. EU bo to podporo razširila na udeležbo in vključevanje skupnosti v zdravstvene procese. Skupnosti so ključne, lokalizacija pa lahko pripomore k učinkovitosti ukrepov.
- **Zagotavljati ustrezno upoštevanje** in vključevanje **zasebnega sektorja in zdravstvene industrije** v njihovih različnih oblikah, vključno s proizvodnjo blaga, izvajanjem storitev in podporo.

6. Financiranje

Zaradi pandemije COVID-19 so tveganja, povezana s premalo financiranimi zdravstvenimi sistemi, bolj očitna kot kadar koli doslej. Pandemija je pripeljala do doslej največje mobilizacije sredstev za

⁸⁴ <https://www.who.int/initiatives/sdg3-global-action-plan>

globalno zdravje ter povečala ozaveščenost o pomenu preventivnih ukrepov za boj proti onesnaževanju in varstvo narave. Ta finančna prizadevanja je treba ohraniti in zagotoviti, da ustrezno prispevajo k boljšemu zdravju in dobremu počutju ljudi, močnejšim zdravstvenim sistemom in boju proti grožnjam za zdravje na svetovni ravni.

Komisija bo upoštevala **vodilna načela** in države članice poziva, naj storijo enako:

Vodilno načelo 19. Povečati financiranje EU za globalno zdravje z največjim učinkom.

EU in njene države članice bi morale predvidljivo in trajnostno vlagati v globalno zdravje sorazmerno s potrebami in ambicijami. Pomembno je, da rezultati ne bodo odvisni le od obsega financiranja, temveč vse bolj tudi od načina financiranja, zato je treba natančneje spremljati učinek celotnega finančnega prispevka EU. Poleg tega je treba izkoristiti druge vire financiranja, vključno z lastnimi prispevki partnerjev, in uporabiti tudi nove finančne instrumente, da bi se uskladili z zelo ambicioznimi cilji, določenimi v strategiji.

Pri razvoju tega vodilnega načela bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Prednostno obravnavati globalno zdravje v vseh ustreznih programih financiranja iz proračuna EU**, vključno s programom EU za zdravje, programom Obzorje Evropa, instrumentom NDICI – Globalna Evropa, instrumentom za predpristopno pomoč ter instrumentom za izmenjavo informacij in tehnično pomoč. Proračunska podpora bo po potrebi ostala ključna metoda za usmerjanje nacionalnih politik in reform ter zagotavljanje tesnega političnega dialoga s partnerskimi državami.
- **Izpolniti svojo zavezo o financiranju globalnega zdravja v okviru večletnega finančnega okvira.** EU se je zavezala, da bo v okviru Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa (NDICI – Globalna Evropa) vsaj 20 % svoje uradne razvojne pomoči namenila človekovemu razvoju in socialnemu vključevanju⁸⁵. EU je v okviru instrumenta NDICI – Globalna Evropa za obdobje 2021–2027 do zdaj v okviru programov načrtovala več kot **4,4 milijarde EUR**⁸⁶ nepovratnih sredstev za globalno zdravje na nacionalni, regionalni in globalni ravni, pri čemer bi se morala ta sredstva ustrezno izvrševati v skladu s to strategijo.
- **Poiskati nove načine financiranja z učinkovitim pristopom Ekipe Evropa**, pri katerem se lahko sredstva EU in držav članic združijo, da se doseže največji učinek. EU se bo zavzemala za to, da države članice EU povečajo financiranje za globalno zdravje v skladu s prednostnimi nalogami iz strategije.
- **Spodbujati uporabo inovativnih finančnih instrumentov** ter graditi na Evropskem skladu za trajnostni razvoj plus (EFSD+), ki lajša dostop do kombiniranega financiranja in proračunskih jamstev. **Poseben sklop za človekov razvoj** v okviru odprte strukture EFSD+ ponuja priložnosti za spodbujanje nadaljnjih naložb v zdravje. Komisija namerava skupaj z **Evropsko investicijsko banko ter Evropsko banko za obnovo in razvoj** razviti okvir za financiranje globalnega zdravja, usklajen z našimi prednostnimi nalogami in prednostnimi nalogami naših partnerskih držav ter ustreznimi pooblastili obeh bank. Spodbujati sodelovanje **zasebnih vlagateljev**, kjer je to primerno in v skladu s prednostnimi nalogami EU.
- **Dajati prednost pobudam za sovlaganje z lokalnimi partnerji in skupnemu financiranju** z drugimi mednarodnimi deležniki. EU mora oblikovati prihodnost različnih skladov in pobud, tako da bo v središču njihovega upravljanja ter da bo vplivala na njihove prednostne naloge, finančne tokove in ukrepe. Spodbujala bo **mobilizacijo domačih virov v partnerskih državah in učinkovitost** kot najbolj trajnosten vir javnega financiranja ter pomagala pri tem.
- **Zavzemati se za bolj dostopno financiranje za države** prek posojil multilateralnih razvojnih bank in za bolj trajnostno financiranje, na primer s posebnimi pravicami črpanja pri posojilih, da se

⁸⁵ [Evropsko soglasje o razvoju, dok. 9459/17](#)

⁸⁶ Glede na razpoložljivost sredstev v letnih proračunskih postopkih.

prispeva v sklad Mednarodnega denarnega sklada (MDS) za zmanjševanje revščine in rast ter sklad MDS za odpornost in trajnost.

- EU bo skupaj z državami članicami spodbujala nove metode financiranja, vključno z **zamenjavo dolga ali začasnim znižanjem obresti na posojila**, da se dolg pretvori v naložbe v reforme zdravstvenih sistemov in nove programe, ki rešujejo življenje. Take transakcije bi bilo mogoče olajšati z ugodnimi posojili in jamstvi v partnerstvu z institucijami za financiranje razvoja, da bi prispevali k razpoložljivosti državnih sredstev in spodbudili reforme zdravstvenega sistema. S povečanjem obsega prihodkov, zbranih z okoljsko obdavčitvijo, se lahko zmanjša dolžniško financiranje in mobilizirajo sredstva za javnozdravstvene storitve. Države bi bilo treba spodbujati, da vedno, ko je to mogoče, zagotovijo, da onesnaževalci krijejo stroške onesnaževanja, ki ga povzročijo.
- **Diverzificirati financiranje domačega zdravstva**, podpirati financiranje zdravstva in sistemske reforme v državah in v okviru pobud na področju globalnega zdravja ter okrepiti upravljanje javnih izdatkov.
- **Spremljati izdatke za zdravstvo v korist držav z nizkimi in srednjimi dohodki**, zlasti uradno razvojno pomoč, trende domačega financiranja in financiranje, ki ga zagotavljajo drugi donatorji.

7. Nadaljnji koraki: odgovornost s spremljanjem in vrednotenjem

Za uresničitev prednostnih nalog te strategije bo potreben vključujoč in celovit proces. Ta temelji na trajnih ukrepih, ki se izvajajo v okviru pristopa Ekipe Evropa, in tesnem sodelovanju s partnerji po vsem svetu. Izvajanje te strategije bodo bistveno okrepila učinkovita partnerstva z državami članicami, partnerskimi državami, civilno družbo, vključno z mladinskimi organizacijami, globalnimi in regionalnimi deležniki, mednarodnimi finančnimi institucijami, akademskimi krogi in zasebnim sektorjem.

Vodilno načelo 20. Ocenjevati napredek ter zagotavljati odgovornost za ukrepanje EU na področju globalnega zdravja s stalnim spremljanjem in ocenjevanjem.

Pri razvoju tega vodilnega načela bodo imele prednost naslednje **usmeritve ukrepanja**:

- **Izvajanje strategije se bo spremljalo z metriko in ključnimi kazalniki**, ki bodo razviti v letu 2023 s pomočjo projekta EU za zdravje, pri čemer se bodo začeli spremljati ukrepi, ki se izvajajo od leta 2020. Metrika in kazalniki bodo neposredno povezani z ukrepi in zdravstvenimi rezultati, ki ustrezajo prednostnim nalogam EU, ter bodo javno dostopni⁸⁷. Cilj je oceniti učinek naših ukrepov in financiranja ter po potrebi izvesti prilagoditve, da bi dosegli ambiciozne cilje, določene v strategiji, in širše izpolnili prednostne naloge EU.
- **Komisija bo izvedla vmesni pregled**, v letu 2030 pa **tudi končno oceno** izvajanja strategije.
- **Komisija bo Evropski parlament, Svet in civilno družbo podrobno obveščala** o financiranju in napredku pri izvajanju, tako da bo organizirala redne izmenjave na visoki ravni in načeloma vsaki dve leti objavila poročilo. EU bo zlasti gostila strukturiran dialog z deležniki v okviru letnega svetovnega foruma o zdravstveni politiki, da bi razpravljala o izvajanju in izvedla potrebne prilagoditve.

8. Zaključek

Ambiciozna globalna zdravstvena strategija je ključna v svetu, v katerem bolezni ne poznajo meja, zdravje pa je bistveno za zaščito dobrega počutja ljudi ter zagotavljanje stabilnosti družb in trajnostnega razvoja v zapletenem geopolitičnem okolju.

V tej strategiji, ki temelji na pravičnosti, solidarnosti in človekovih pravicah ter jo poganjata duh partnerstva in odločenost okrepiti globalno upravljanje, so opredeljeni tri prednostne naloge

⁸⁷ Glej projekt št. 5 v Prilogi 1.

politike, 20 vodilnih načel in konkretne usmeritve ukrepanja, da bi prispevali k boljšemu zdravju za vse v spreminjajočem se svetu.

Strategija si bo v prihodnje do leta 2030 prizadevala obrniti tok in **nadomestiti izgubljeno v zvezi s konkretnimi univerzalnimi zdravstvenimi cilji iz ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030**, tako da bomo naša sredstva usmerili v temeljna vprašanja (krepitev zdravstvenih sistemov, splošno zdravstveno varstvo, primarno zdravstveno varstvo, javno zdravje, determinante zdravja), poskušali odpraviti neravnovesje delovne sile ter posebno pozornost namenili ženskam, dekletom in ranljivim osebam.

Digitalizacija in raziskave bodo **ključni omogočitveni dejavniki** ter bodo pravično oblikovali sedanjo digitalno preobrazbo in inovacijski potencial.

Kvantni preskok na področju **zdravstvene varnosti** bo dosežen s **stalnim mehanizmom**, ki bo povečal pravičnost pri razvoju orodij, kot so cepiva, in dostopu do njih, z mrežo **globalnega spremljanja**, ki bo v celoti upoštevala načela „eno zdravje“, ter s **trdnimi mednarodnimi pravili**, vključno z okrepljenimi ukrepi za boj proti **antimikrobični odpornosti**.

EU bo imela še naprej vodilno vlogo na področju globalnega zdravja ter si prizadevala za oblikovanje nastajajoče nove globalne zdravstvene ureditve, v središču katere bo učinkovitejša in odgovornejša **SZO**, v kateri ima EU **formalni status opazovalke**. Novi nadaljnji koraki bodo vključevali **odpravo obstoječih vrzeli v globalnem upravljanju** s stalno povezavo med globalnim zdravjem in finančnimi prizadevanji, trajno pozornost najvišjega političnega vodstva in učinkovito financiranje. Izkoriščanje zagona deležnikov na področju globalnega zdravja in zasebnih pobud za spodbujanje skupnih ciljev, **boj proti podvajanju in zagotavljanje skladnosti** ukrepov v večstranskem zdravstvenem sistemu bodo omogočili korenito spremembo za zagotavljanje boljše zdravstvene varnosti na svetovni ravni.

Naša **mednarodna partnerstva** se bodo razširila z novo osredotočenostjo strategije Global Gateway, ki bo **temeljila na skupni odgovornosti naših partnerjev** za spodbujanje zdravstvene suverenosti, večje odpornosti in avtonomije, kar bo omogočilo, da se usmerimo v tiste, ki najbolj potrebujejo pomoč, kjer lahko naše sodelovanje doseže največji učinek, in da uresničimo naše prednostne naloge na področju zdravja, ki ustrezajo širšim interesom EU.

Uporabili bomo pristop **Ekipe Evropa z resnično enotnim in odločnim stališčem**, s čimer bomo zagotovili sinergijo med nacionalnimi strategijami in strategijami EU za globalno zdravje, mobilizirali vse politike (notranje in zunanje) za dejavnosti na področju globalnega zdravja ter zagotovili **tesno usklajevanje z državami članicami**, da bodo politični ukrepi in finančna sredstva vezani na nove prednostne naloge.

Naš **pomemben finančni prispevek** h globalnemu zdravju bo z inovativnim financiranjem, mednarodnim združevanjem sredstev in sovlaganjem partnerskih držav še bolj učinkovit.

Z **vzpostavitvijo zanesljivega in preglednega sistema spremljanja**, s katerim se s pomočjo deležnikov evidentirajo prizadevanja EU in opredelijo učinki, bomo zagotovili odgovornost za naše ukrepe na ključnem področju globalnega zdravja ter čim bolj povečali podporo EU in njeno sposobnost vplivanja.

Komisija poziva države članice, Evropski parlament, druge evropske organe, deležnike in partnerje po vsem svetu, naj se pridružijo našim prizadevanjem za uresničitev te ambiciozne strategije, da bi zagotovili boljše zdravje za vse v spreminjajočem se svetu.

PRILOGA 1: Ključni projekti

Neizčrpen seznam projektov, predstavljen v tej prilogi, podpira usmeritve ukrepanja, omenjene v tej strategiji.

Projekti	Okvirni časovni načrt
Globalni projekti	
1. Vzpostaviti sistem usklajevanja z državami članicami EU , da bi zagotovili odločno stališče EU in njeno vodilno vlogo na področju globalnega zdravja v okviru pristopa Ekipe Evropa. Predvidena podpora iz programa EU za zdravje.	Druga polovica leta 2023
2. Razširiti obstoječo Evropsko mrežo za nadzor antimikrobične odpornosti v integriran mehanizem nadzora, ki bo zajemal vse patogene. Podpora iz programa EU za zdravje.	2023–2024
3. Izkoristiti potencial zdravstvenih podatkov po vsem svetu . Podpora iz programa EU za zdravje.	2023–2024
4. Spodbujanje vzajemno koristnih ureditev mobilnosti s partnerji , vključno s podpiranjem partnerskih držav pri usposabljanju, zaposlovanju, uvajanju v delo in zadržanju zdravstvenih delavcev ter zagotavljanju njihovega strokovnega razvoja prek izobraževanja in programov poklicnega usposabljanja za pomožno osebje. Podpora iz Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa (NDICI – Globalna Evropa) in programa EU za zdravje.	2023–2025
5. Naknadno ukrepanje, spremljanje in ocenjevanje izvajanja globalne zdravstvene strategije EU , pri čemer se načeloma vsaki dve leti objavi poročilo, ki podpira stalen dialog in vključevanje ključnih deležnikov. Predvidena podpora iz programa EU za zdravje.	2023
6. Podpirati dobavno partnerstvo Sklada Združenih narodov za prebivalstvo na področju izdelkov za reproduktivno zdravje ter tako pomagati odpraviti neizpolnjene potrebe po načrtovanju družine in umrljivost mater, ki jo je mogoče preprečiti. Podpora iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa (obljubljenih 45 milijonov EUR).	2023–2027
7. Podpirati Svetovni sklad za boj proti aidsu, tuberkulozi in malariji ter krepitev zdravstvenih sistemov. Podpora iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa (obljubljenih 715 milijonov EUR).	2023–2025
8. Podpirati partnerstvo za univerzalno zdravstveno varstvo, ki ga upravlja SZO, da bi spodbujali splošno zdravstveno varstvo in okrepili zdravstvene sisteme v partnerskih državah. Podpora iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa in instrumenta za nujno pomoč v Uniji (načrtovanih 125 milijonov EUR).	2023–2027
9. Podpirati Svetovno zvezo za cepiva in imunizacijo (GAVI), da bi zagotovili razširjeno uporabo cepiv proti otroškim boleznim in vse bolj v podporo zdravju odraslih (na primer s cepljenjem proti humanemu papilomavirusu). Podpora iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa (obljubljenih 300 milijonov EUR).	2021–2025
10. Podpirati pandemični sklad . Podpora iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa (obljubljenih 427 milijonov EUR).	2023–2027
11. Podpirati uvedbo cepiv proti COVID-19 v izbranih državah z najnižjo stopnjo precepljenosti. Podpora iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa in instrumenta za nujno pomoč v Uniji (obljubljenih 375 milijonov EUR).	2023
12. Podpirati raziskave in razvoj cepiv proti novim nalezljivim boleznim , med drugim prek koalicije za inovacije na področju pripravljenosti na epidemije (CEPI). Podpora iz programa Obzorje Evropa.	2021–2024

Regionalni projekti	
13. Pobuda Ekipe Evropa o proizvodnji in dostopu do cepiv, zdravil in zdravstvenih tehnologij v Afriki za krepitev farmacevtskih sistemov in v sodelovanju z zdravstveno industrijo, regionalnimi proizvodnimi zmogljivostmi. Prispevek EU iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa in drugih instrumentov.	2021–2027
14. Pobuda Ekipe Evropa za izboljšanje spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic v podsaharski Afriki, zlasti med mladostnicami in mladimi ženskami. Prispevek EU iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa.	2022–2027
15. Pobuda Ekipe Evropa o vzdržni zdravstveni varnosti z uporabo pristopa „eno zdravje“ v Afriki za krepitev sistemov in zmogljivosti za trajnostno, na tveganjih temelječe preprečevanje groženj nalezljivih bolezni in antimikrobične odpornosti ter pripravljenost in odzivanje nanje. Prispevek EU iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa.	2022
16. Pobuda Ekipe Evropa za zmogljivosti na področju javnega zdravja v Afriki s podporo javnim zdravstvenim ustanovam v Afriki na nacionalni in regionalni ravni ter s partnerstvi med javnimi zdravstvenimi ustanovami Afriške unije in EU. Prispevek EU iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa.	2023
17. Pobuda Ekipe Evropa o digitalnem zdravju za krepitev zdravstvenih sistemov in splošno zdravstveno varstvo za podporo močnim in digitalno podprtim zdravstvenim sistemom v Afriki. Prispevek EU iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa.	2023
18. Podpora Skupnemu podjetju za globalno zdravje EDCTP3 prek pristopa Ekipe Evropa in Ekipe Afrika, ki si prizadevata za razvoj novih rešitev za zmanjšanje bremena nalezljivih bolezni v podsaharski Afriki ter obravnavata tudi vse večjo grožnjo izzivov glede antimikrobične odpornosti in nalezljivih bolezni, povezanih s podnebno krizo . Podpora iz Obzorje Evropa (načrtovanih 800 milijonov EUR).	2021–2027
19. Partnerstvo med EU in Latinsko Ameriko ter Karibi na področju proizvodnje cepiv, zdravil in zdravstvenih tehnologij ter krepitev zdravstvenih sistemov. Prispevek EU iz instrumenta NDICI – Globalna Evropa.	2022
Dvostranski projekti	
20. Podpora zdravstvenim sistemom in njihova krepitev v partnerskih državah za izboljšanje pravičnega dostopa do osnovne oskrbe. Seznam držav, v katerih se v večletnih okvirnih programih instrumenta NDICI – Globalna Evropa daje prednost zdravju: Egipt, Tunizija, Libija, Maroko, Demokratična republika Kongo, Srednjeafriška republika, Burundi, Kenija, Južni Sudan, Sudan, Uganda, Madagaskar, Etiopija, Zambija, Zimbabve, Nigerija, Mavretanija, Gvineja, Gvineja Bissau, Mali, Tadžikistan, Laos, Afganistan, Iran, Kuba, Palestina in Libanon.	